

JMG

KAMPEN OM INVÅNARNA

En kvalitativ studie av de kommuner i Västra Götaland som från år 2005 till 2014
minskat sitt invånarantal.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Anna Erwander, Hanna Karlsson, Daniel Kämäräinen
JU1552 Examensarbete i journalistik 22,5 hp VT15
Handledare: Hanna Jedvik

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Innehåll

2. Hemsidestext.....	4
3. Journalistisk presentation	5
3.1 “Alla kan ju inte öka”	5
3.2 “Gullspång forever?”	5
3.3 “Inga genvägar för att rädda kommunerna”	5
3.4 “Regionen satsar - men frånsäger sig ansvar”	5
3.5 “Analys: Problemet ingen tar ansvar för”	5
4. Analys	6
5. Metodrapport.....	7
5.1 Inledning.....	7
5.2 Frågeställningar	7
5.3 Bakgrund	8
5.4 Tidigare forskning.....	9
5.5 Avgränsning	10
5.6 Arbetets gång	10
6. Metod	14
6.1 Urval	14
6.2 Val av metod.....	14
6.3 Generaliserbarhet	16
6.4 Validitet och reliabilitet.....	16
7. Resultat.....	18
7.1 Problematik	18
7.2 Strategier	22
7.3 In- och utflyttning.....	25
7.4 Framtid	27
8. Svar på frågeställningar och slutsats	29
9. Litterär reflektion	31
9.1 Framtida undersökningar	33
9.2 Källförteckning.....	34
10. Använda bilder	36
11. Arbetsfördelning.....	37
12. Målgrupp	37
13. Bilagor.....	38

Bilaga 1	38
Bilaga 2	39
Bilaga 3	41
Bilaga 4	43

2. Hemsidestext

Gles- och landsbygdens avfolkning

Affärer slår igen. Statliga verk flyttas till storstäder. Ungdomar lämnar för studier. Kvar blir en landsbygd med en allt större andel äldre. Vilka problem ställs en kommun inför när befolkningen minskar, och hur arbetar lokalpolitiker med problematiken? Följ med på en resa i fem delar.

Vi har granskat kommunerna i Västra Götaland. Av regionens 49 kommuner har 17 stycken tappat invånare det senaste decenniet. I denna artikelserie reder vi först ut vilka problem kommunerna som tappar invånare ställs inför och låter kommunstyrelseordföranden i respektive kommun berätta om hur de handskas med problemen. Vi låter även Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi vid Jönköping International Business School, kommentera uppfattningarna som kommunerna har, kopplat till det minskade invånarantalet.

I del två besöker vi Gullspång som upplever ett stort problem med att ungdomar flyttar därifrån för att sen aldrig flytta tillbaka. Vi träffar Ann-Charlotte Svensson och Pia Helge som är engagerade i föreningslivet och som under flera år jobbat med ungdomar. Vi får även möta 24-åriga Julia Dahlman som nyligen flyttat till Gullspång och öppnat en frisörsalong. Hon vittnar om ett gott klimat för en ung företagare. Men vad gör politikerna i Gullspång för att locka nya invånare till kommunen? Detta frågar vi kommunstyrelsens ordförande Carina Gullberg.

I del tre reder vi ut vad de 17 kommunerna i Västra Götaland har för strategier för att motverka avfolkningen. Gör de överhuvudtaget någonting? Och gör de rätt saker? Vår undersökning visar att många kommuner satsar på marknadsföring för att locka till sig nya invånare. Vi låter Thomas Nedomysl, kulturgeograf vid Lunds universitet, svara på vad som fungerar enligt hans forskningsresultat.

I del fyra tar vi reda på vad Västra Götalandsregionen gör för sina kommuner. Och vem det är som har ansvaret för att landsbygden inte ska avfolkas. Jane Boyton och Suzanne Zetterberg Jensen från Västra Götalandsregionen berättar vad som görs från regionens håll för att hjälpa kommunerna.

Vi avslutar artikelserien med en analyserande text där vi tänker fritt kring problematiken med kommunernas minskade invånarantal.

3. Journalistisk presentation

Vår undersökning resulterade i en artikelserie i fem delar, fördelad över tre dagar.

3.1 “Alla kan ju inte öka”

Artikelserien inleds med en artikel som presenterar svar från undersökningen. Fokus ligger på att visa vilka upplevda problem som finns bland de kommuner som minskat i invånarantal. (se bilaga 2)

3.2 “Gullspång forever?”

Den andra texten presenterar ett exempel på en kommun som minskat i invånarantal. (se bilaga 3)

3.3 “Inga genvägar för att rädda kommunerna”

Del fyra, även den på temat lösningar, handlar om vilka strategier som kommunerna pratat om i undersökningen. (se bilaga 4)

3.4 “Regionen satsar - men frånsäger sig ansvar”

Del tre och fyra i artikelserien har båda temat lösning. Del tre presenterar en satsning Västra Götalandsregionen arbetar efter, på uppdrag av regeringen, för att stötta gles- och landsbygd. (se bilaga 4)

3.5 “Analys: Problemet ingen tar ansvar för”

Artikelserien avslutas med en analys där vi tänker fritt kring kommunernas problematik och vem som egentligen bör ställas ansvarig för den. (se kapitel 4 alt. Bilaga 4)

4. Analys

Problemet ingen tar ansvar för

Att det pågår en befolkningsminskning i många landsbygdskommuner är ett stort problem. Vissa kommuner upplever även att de får dålig hjälp från region och stat med att vända den negativa trenden. Vem är det som har det yttersta ansvaret för att hålla landsbygden vid liv?

Att människor flyttar från landsbygd till stad är ingen nyhet. Det har vi gjort i flera decennier. Dagens flyttströmmar går från mindre orter, via större städer och universitetsstäder till storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö.¹ Men att invånare flyttar på sig påverkar inte bara befolkningsstrukturen, utan även den ekonomiska och sociala utvecklingen för landets kommuner.

Enligt lag måste varje kommun upprätthålla en viss service för invånarna. Men hur ska en ensam kommun kunna göra det när invånare lämnar, skatteintäkter minskar och befolkningen till allt större del består av äldre invånare, vilket innebär ökande kostnader för vård.

Vi har sökt svar på vem som bär ansvaret för kommunernas framtid. Det närmsta svar vi funnit är att det är kommunerna själva som är ansvariga. Vi har intervjuat regionutvecklare på Västra Götalandsregionen som kände en oro över hur kommunerna själva ska kunna planera långsiktigt, när resurserna bara räcker till det kortsiktiga, dagliga arbetet.

På regeringsnivå är det ingen som har velat ta sig tid att svara på våra frågor om hur kommunerna kan hjälpas och vem som bär ansvar. Det kan tolkas på två sätt, antingen som att vi inte är tillräckligt viktiga att svara till, eller att ämnet inte anses viktigt.

Men det är ändå tydligt att det finns de som anser att det här ämnet är viktigt. Under våren har det rapporterats flitigt i massmedier om problematiken med att allt färre bor på landsbygden. Det är främst SVT som lyft problemet. Först ut var Joakim Lamotte som för Uppdrag granskning räkning åkte till Grums. Efter det började SVT Nyheter med Ett Sverige-granskningen. Den kulminerade till slut i en debatt där både före detta landsbygdsministern Eskil Erlandsson och den nuvarande, Sven-Erik Bucht deltog. Men debatten lyckades inte klargöra vem det är som ansvarar för landsbygdens framtid.

Inte heller forskaren Thomas Nedomysl kan peka ut någon som har ansvar för kommunernas avfolkning. Han menar att varje invånare ändå ska få en rimlig möjlighet att leva ett gott liv och då måste kanske staten ansvara för det. Däremot kanske det inte är värt att staten lägger pengar på att stötta en bygd som håller på att avfolkas. I Norge försöker politikerna locka unga till landsbygden med högre barnbidrag och avskrivning av studielån. Men ungdomarna flyttar inte till landsbygden för det.

Att flyttmönstren går dit där det finns arbete, god service och bra infrastruktur är i sig inte så konstigt. Enligt Thomas Nedomysl vore det orimligt av staten att försöka tvinga någon till att bo någonstans där den inte vill bo.

¹“Från folkbrist till en åldrande befolkning - glimtar ur en unik befolkningsstatistik under 250. Fakta inför 2000-talet”, SCB, Befolkning och välfärd, Bulls tryckeri, Halmstad 1999.

5. Metodrapport

5.1 Inledning

Dagens flyttströmmar går från mindre orter, via större städer och universitetsstäder till storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö.² För 200 år sedan bodde 90 procent av Sveriges befolkning på landet. Idag är det nästan tvärt om, 85 procent av oss bor i tätorter.³

Invånares flyttmönster påverkar inte bara befolkningsstrukturen, utan även den ekonomiska och sociala utvecklingen för landets kommuner. Enligt lag måste varje kommun upprätthålla en viss service för dess invånare. När invånare flyttar från kommuner försvinner skatteintäkter med dem. Ofta är det yngre, arbetsföra, som väljer att flytta vilket skapar en ojämn demografi. I flera kommuner ökar andelen äldre, och därmed även kostnader för vård och äldreomsorg.

Den pågående urbaniseringen i Sverige kan bara delvis förklara trenden, många faktorer spelar in när människor bosätter sig. När vi börjar nysta i ämnet inser vi att det är komplicerat, och infekterat. Ingen verkar vilja ta ansvar för avfolkningen och dess konsekvenser.

Svenska massmedier har rapporterat mycket om den problematik som uppstår när kommuner tappar invånare, men desto mindre om hur kommunerna själva ser på och arbetar med problemet. Vi anser att perspektivet där politikerna i kommunerna själva får berätta hur de arbetar med problemet har saknats.

Avfolkning är ett ämne som ständigt är aktuellt i och med att många mindre kommuner i Sverige kämpar med ett minskande invånarantal. Det är således intressant att se hur kommunerna arbetar med detta.

Syftet med undersökningen har varit att belysa hur kommuner i Västra Götaland arbetar med, och tänker kring problematiken med ett minskat invånarantal.

5.2 Frågeställningar

För att svara på vårt syfte har vi dessa frågeställningar:

1. Upplever kommunstyrelseordförandena i de kommuner i Västra Götaland som minskar i invånarantal denna minskning som ett problem?
2. Vilka problem upplever de med att minska?
3. Vad gör de åt sina upplevda problem?

² "Från folkbrist till en åldrande befolkning - glimtar ur en unik befolkningsstatistik under 250, Fakta inför 2000-talet", SCB, Befolkning och välfärd, Bulls tryckeri, Halmstad 1999.

³ S Svanström (2015) "Urbanisering - från land till land", Statistiska centralbyrån, 2015.

5.3 Bakgrund

Under våren 2015 har landsbygdens problematik hamnat på den mediala agendan. I flertalet debatter har ämnet diskuterats och belysts ur olika vinklar. Den 11 mars var det SVT:s Uppdrag Granskning tur att angripa problemet. Men programmet, som gick under namnet "Leva och dö i Grums", väckte starka reaktioner. Grums kommun valde att anmäla programmet till granskningsnämnen. På kommunens hemsida publicerades följande kommentar:

"Kommunens kritik mot programmet handlar om att det var onyanserat och svartmålande. Man valde bort intervjun med kommunalrådet för att den ingav hopp. Den hårdvinklingen gynnar ingen, allra minst ungdomarna." ⁴

Problematiken som gles- och landsbygden står inför är svår att greppa. Det är invecklat och komplicerat. Men invånarnas och politikernas kamp förtjänar mer än en sida i nyhetstidningen, mer än 56 minuters granskning.

Efter hård kritik beskrev Nils Hansson, ansvarig utgivare för Uppdrag Granskning, i en text för Aftonbladet hur redaktionen resonerat kring programmets upplägg.

"Statistiken för Grums talar sitt tydliga språk: hög ungdomsarbetslöshet, dubbelt så många ungdomar som har skulder till kronofogden än i resten av landet och hög självmordsstatistik./.../ De problem som finns kan inte ett enskilt kommunalråd hållas som ansvarig för, och Grums är inte unikt. Därför blev de politiker som medverkade Värmlands regionråd Tomas Riste och landsbygdsministern Sven-Erik Bucht." ⁵

Ansvarig utgivare, Nils Hansson, menar att ett enskilt kommunalråd inte kan hållas ansvarig för de problem som finns i Grums kommun. Uttalandet väcker frågor. Vem annars, om inte kommunalrådet, kan hållas ansvarig för problemen? Och varför ska en röst tystas med enda försvaret att hen inte kan hållas ansvarig? Betyder kommunalrådets egen berättelse inte något?

Trots att svenska massmedier under våren rapporterat flitigt om gles- och landsbygdsproblematik anser vi att ett perspektiv har saknats - de lokala politikernas röster. Vem kan bättre svara på vilka problem kommunen står inför än kommunstyrelsens ordförande? Genom att i denna undersökning prata med alla kommunstyrelseordföranden i de kommuner i Västra Götaland som minskat i invånarantal de senaste tio åren, ger vi en god överblick över hur kommunerna arbetar med, och tänker angående det minskade invånarantalet.

Dagens Samhälle publicerade i september 2013 en artikel om Sveriges 54 superkommuner. De växer på alla sätt en kommun kan växa och har konstant ökat sitt invånarantal det senaste decenniet. Kommuner som minskar i antal invånare presenteras ofta som misslyckade platser där ingen vill bo, om man däremot är en kommun som ökar och växer benämns man som en "superkommun". ⁶

Vi anser att massmedias bild av gles- och landsbygden hittills varit svartvit. Med denna undersökning, och artikelserie, hoppas vi kunna skildra alla dess nyanser.

⁴ Grums kommun, "Angående SVT:s Uppdrag Granskning", 2015.

⁵ N Hanson, "Vi gör inte anspråk på sanningen om Grums, Replik om "Uppdrag granskning", Aftonbladet, 2015.

⁶ Dagens Samhälle, "Sveriges 54 superkommuner", 2013.

5.4 Tidigare forskning

För att skapa en bild av vad som tidigare skrivits, samt sätta denna undersökning i ett sammanhang, redogör vi här för tidigare forskning kring ämnet.

Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi vid Jönköping International Business School (JIBS), forskar om regional utveckling, städer och kreativitet. Hon har i litteraturstudien "The Rise of Skills: Human Capital, the Creative Class, and Regional Development" tittat på vilken betydelse som olika personliga färdigheter har i förhållande till om man bor på landsbygd eller storstad.

Thomas Nedomysl, kulturgeograf vid Lunds universitet, har i projektet "Vad gör attraktiva miljöer attraktiva? En studie av flyttarens dilemma" tittat på vilka faktorer det är som får människor att flytta från en kommun till en annan. Många kommuner satsar mycket på marknadsföring men Nedomysls studie visar att det istället är skola och arbete som är de främsta dragkrafterna för flytt.

Keili Jögeva Saluveer, analytiker vid Västra Götalandsregionen, har skrivit rapporten "Till och från Västra Götaland. En rapport om flyttströmmar". Rapporten är en kartläggning av flyttningar till och från, samt inom, Västra Götaland. Keili Jögeva Saluveer skriver både om inrikes och utrikes flyttningar. Studien visar att det finns stora skillnader inom regionen. Jögeva Saluveer skriver att det är viktigt att man kartlägger de svaga punkterna för att kunna utforma strategier och åtgärder för att motverka dem.

Stefan Svanström vid Statistiska Centralbyrån har skrivit om flyttmönster i rapporten "Urbanisering - från land till land". Han ger statistik över hur urbaniseringen i Sverige har förändrats med åren, och vilken påverkan den har haft.

Stadskontoret i Jönköping gjorde 2013 rapporten "Faktorer som påverkar flyttningar samt samband mellan flyttningar och folkmängd". Rapporten kom fram till att de viktigaste faktorerna hos kommunen och befolkningen som påverkar flyttningar var: utbildning, bostadsbyggande, brottslighet, pendlingsavstånd, ekonomi med mera.

Jens Karlsson skrev 2009 en uppsats vid Växjö universitet om "Utvecklingsfrågor i den lilla kommunen" vilken behandlar kommunerna Uppvidinge, Lessebo och Tingsryd och vad de gör för att vända en negativ utflyttningstrend. De kom fram till att faktorer som natur, närhet, kommunikationer har setts som styrkor av samtliga medan negativ befolkningsutveckling, ekonomiska svårigheter och problem med näringslivet varit ofta förekommande svagheter i kommunerna.

I ett samarbete mellan Landstingsstyrelsens förvaltning, tillväxt, miljö- och regionplanering och SCB samt adjungerade forskare och konsulter, gjordes 2012 en befolkningsprognos som heter "Varför flyttar svenska barnfamiljer?" Den handlar om varför svenska barnfamiljer flyttar som de gör. Det visar sig att sociala skäl, arbete och boende är det som styr. Både platsen man flyttar från och den man flyttar till avgör ens val.

Louise Pettersson gjorde 2013 en kvantitativ studie vid Uppsala universitet om "Att vända ut och in på en kommun." Hon tittade på anledningar till in- och utflyttning ur Heby kommun och försökte hitta flyttmönster. Studien kom fram till att utbildningsnivå och familjetyp är starka faktorer för flyttning åt båda hållen.

Lotta Järvstråt skrev 2011 en uppsats vid Linköpings universitet om "Analys av flyttmönster i Norrköpings kommun". Studien kom fram till att det vanligaste är att invånarna flyttar till geografiskt nära områden, samt områden som har ungefär samma bostadsform som de man tidigare bott i.

SKL publicerade 2002 publikationen "Mot strömmen - en studie om inflyttare till mindre kommuner". Rapporten fokuserar på vilka det är som flyttar till mindre kommuner. Om det är hemvändare, arbetsmarknadsflyttare, vilket kön, ålder de har och hur stor del av dem som bor kvar efter två år.

Therese Jacobsson gjorde 2007 en undersökning vid Södertörns högskola gällande platsmarknadsföring eller place marketing i Nyköpings kommun som heter "Mot strömmen - en liten kommun med tillväxt: Platsmarknadsföring i Nyköping". Undersökningen granskade de framgångsfaktorer som Nyköpings kommun använder sig av och såg att de hade vänt sig till rätt målgrupp och lyckats vända sin nedåtgående kurva gällande tillväxt.

5.5 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa vår undersökning både geografiskt och tidsmässigt. Genom att avgränsa oss kan vi fokusera mer på en mindre del material, jämfört med om vi exempelvis valt att göra en kartläggning över alla kommuner i hela Sverige.

Den tidsmässiga avgränsning vi gjort är att granska en tioårsperiod, åren 2005 till 2014. Detta för att få fram hur utvecklingen sett ut över tid, utan att tappa eventuella svängningar som skett nyligen. Hade vi valt ett större tidsspänn hade de små förändringar som skett de senaste åren varit svårare att hitta.

Undersökningen är även geografiskt avgränsad. Istället för att skapa en överblick över alla Sveriges kommuner har vi valt att avgränsa undersökningen till ett område. Detta för att anpassa materialet till vår tänkta målgrupp, men också för att en kartläggning över hela landet hade krävt mer tid.

Undersökningen avgränsas också till att vi valt att vända oss till de 17 kommuner i Västra Götaland som tappat invånare under de år som vi begränsat oss till.

Det finns mycket intressant att undersöka i kommuner med en minskande befolkning. Vi har valt att titta på en av många aspekter. Undersökningens syfte och dess frågeställningar kan även de ses som en avgränsning i ett väldigt brett ämne.

För att kunna svara på undersökningens frågeställningar har arbetet avgränsats på så sätt att vi undersökt det som är relevant för denna. Samtalsintervjuerna har genomförts med ordföranden i kommunstyrelsen i respektive kommun och har handlat om hur deras arbete ser ut, samt om de anser att minskande befolkning är ett problem för kommunen.

5.6 Arbetets gång

Vi visste redan från början att vi ville göra en undersökning som på något sätt handlade om Sveriges kommuner. Inledande började vi med att ta reda på vad som redan var gjort på ämnet, det fanns en hel del skrivet baserat på SCB-statistik. Vår första tanke var att granska kommunslogans, men efter många diskussioner och en hel del research växte en ny idé fram.

Vi fastnade för fenomenet avfolkning. Framförallt började vi fundera kring hur kommuner agerar när de minskar i invånarantal, finns det något att göra?

När vi väl bestämt oss för ämne var det dags att välja metod. Till en början tänkte vi göra en kvantitativ undersökning, och funderade på att skicka ut enkäter till kommunerna. Men med

en kvantitativ undersökning skulle vi inte komma åt problemet på något djupare plan. Vi ville veta hur politiker tänker kring problematiken - men vi ansåg att vi inte skulle kunna få djupgående svar genom enkäter.

Däremot hade kanske enkäter kunnat ge oss statistik över vad kommunerna gör och även möjligheten att kunna generalisera mer, tex "75 procent av småkommunerna saknar strategi för hur de ska hantera kommunens utflyttning".

Tillslut valde vi därför att genomföra en kvalitativ undersökning. Vi anser att vi kan gå mer på djupet med kommunerna i en kvalitativ undersökning, eftersom de då själva kan prata fritt och risken att missa något minskar. Vi bestämde oss för att genomföra kvalitativa samtalsintervjuer.

Något annat vi också övervägde var att undersöka minskande kommuner i hela Sverige. Men vi anser att det var mer rimligt med tanke på vår tidsram att välja att fokusera på Västra Götaland.

Efter att vi sökt i tidigare forskning på ämnet ännu en omgång, insåg vi att vår undersökning skulle fylla ett hål i forskningsfältet. Det finns ingen, vad vi har kunnat se, undersökning som söker just det svar vi söker - vilka problem politiker i minskande kommuner upplever och hur de handskas med dem. Vi valde att tala med kommunstyrelsens ordförande i respektive kommun, eftersom denne har möjlighet att påverka hur kommunen arbetar med problematiken.

När vi väl bestämt vår avgränsning tog vi reda på vilka kommuner som tappat invånare i Västra Götaland. Med hjälp av statistik från SCB identifierade vi de 17 berörda kommuner som mellan 2005 och 2014 haft ett minskat invånarantal, och därefter var det dags att boka in våra intervjuer. När vi genomfört en intervju, transkriberades den av någon annan i gruppen och en tredje läste därefter ett utskrivet exemplar och markerade med färger de när de teman vi satt upp berördes i materialet. Därefter gick vi flertalet gånger, både gemensamt och på var sitt håll, igenom materialet igen.

Svårigheter längs med vägen

Flera gånger under våren har SVT förekommit oss med sina granskningar av landsbygdsproblematik. Det har påverkat oss känslomässigt, men vi har ändå beslutat oss för att köra vidare på vår grej även om det ibland har känts motigt. För det mesta har det känts som ett väldigt intressant och spännande ämne, och vi har hela tiden lärt oss nya saker.

Under arbetets gång har vi stött på vissa svårigheter. Först hade vi svårt att bestämma oss för hur vi skulle välja att avgränsa arbetet och vilken metod vi skulle använda oss av i undersökningen. När vi väl bestämt oss hade vi svårigheter med att få tag på några av våra intervjupersoner. Vi ville intervjua alla 17 ordföranden i de kommuner som var relevanta för vår undersökning, och det kanske säger sig självt att det är svårt att få tag på dem alla på direkten. Valet av intervjupersoner bidrog till att intervjufasen drog ut på tiden, då många av dem hade fullbokade scheman. Men i efterhand är vi ändå nöjda över att vi stod fast vid att tala med dem allihop, att fick tag på alla och hade givande samtal med dem.

Att vi valde att intervjua alla 17 kommuner innebar mer arbete, vi hade kunnat välja att använda oss av ett slumpmässigt urval, men vi ville att alla skulle vara med eftersom vi ville få en bild av hur samtliga personer i den utvalda gruppen resonerade kring ämnet och även få en möjlighet till mer varierade svar.

Efter att vi genomfört vår undersökning inser vi än mer hur invecklat vårt ämne är och att vi kanske kunde ha avgränsat oss än mer. Det är många olika faktorer som spelar in i det här ämnet (bostäder, näringsliv, skola etc.) och om vi valt att avgränsa oss genom att välja bara

en faktor hade vi eventuellt kunnat gå djupare. Vi anser ändå att vår undersökning är intressant, samt att den tillför något nytt till forskningsfältet, eftersom den ger en överblick över situationen för kommunerna i Västra Götaland som minskar i invånarantal.

En av de svåraste saker som vi upplevde var när vi skulle börja med att analysera allt material vi samlat in. Vi visste inte riktigt var vi skulle börja, men när vi väl kommit igång gick det lättare. Tillslut fick vi fram en systematik som vi kunde förhålla oss till och vi kunde börja klippa, färglägga och dela upp materialet efter våra teman.

Det största misstaget är att vi i tid inte försökte få tag på en "ansvarsperson", men det är också något som vi inte hade kunnat göra tidigare eftersom vi inte riktigt visste vem vi skulle utkräva ansvar av. En annan sak som vi i efterhand har funderat på är om vi skulle ha ställt mer styrda och fokuserade frågor till våra intervjupersoner. De frågor vi ställde var väldigt öppna, vilket gjorde att vi också fick väldigt öppna svar.

Källkritik

Våra källor är i första hand ordföranden i kommunstyrelser i Västra Götaland. Vi har låtit dem tala fritt, och har i liten utsträckning ifrågasatt vad de har berättat för oss. Detta är något vi funderat mycket kring och diskuterat, men vi har kommit fram till att denna metod lämpar sig bäst för att få dem att berätta så mycket som möjligt för oss. Vi tror att det funnits en risk att de stängt sig om vi börjat ifrågasätta vad de pratade om. Därför är det nu viktigt att vi är transparenta i vår redovisning av undersökningens resultat och poängterar att detta är vad personerna själva valt att berätta, och inte en redovisning över deras faktiska arbete.

När vi kom till fasan att vi ville intervjua en forskare tog vi beslutet att vi skulle prata med två stycken istället för bara en. Vi ville inte basera allt på vad bara en forskare kommit fram till och vad hen anser är rätt.

Den valda metoden

Vi har valt att göra en samtalsintervjuundersökning just för att den typen av undersökning ger goda möjligheter att registrera oväntade svar. En annan fördel är möjligheten till uppföljningar, att ställa ytterligare frågor för att bättre förstå vad personen menar. Efter liknande svar från flera personer kan mönster börja framträda.⁷ "Vid en samtalsintervjuundersökning handlar det ofta om att kartlägga människors uppfattningar på ett område för att därigenom kunna utveckla begrepp och definiera kategorier. Det kan också vara fråga om att man som forskare vill gå på djupet och försöka förstå människors tänkande när det gäller något relativt komplicerat som man bedömer att en mer 'ytlig' frågeundersökning inte kan ge svar på" - till exempel hur människor tänker eller resonerar kring något.⁸ Målet med vår undersökning är just det att vi vill få en bild över hur ansvariga politiker själva ser på att de minskar och vad de gör åt det.

Samtalsintervjuer är den lämpligaste metoden för vår undersökning. Eftersom vi ville få fram hur ansvariga politiker tänker och resonerar kring problematiken. Metoden är kreativ och tillät både oss som forskare och respondenterna frihet. Vi kunde inte på förhand veta vilka svar vi skulle få. Vilket gjorde det hela mer spännande.

Om vi haft mer tid på oss hade vi besökt fler kommuner och talat med fler invånare. Vi hade även fortsatt ringa både till Ann-Sofi Lodin, regiondirektör för Västra Götalandsregionen, och till Sven-Erik Bucht, Landsbygdsminister på Näringsdepartementet.

⁷ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 251.

⁸ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 229.

Publicistiska beslut

Att få till stånd en ansvarsutkrävande intervju blev svårt för oss. Vi sökte Ann-Sofi Lodin, regiondirektör för Västra Götalandsregionen under flera veckor, både via mail och telefon. Till slut fick vi svar på mail att hon önskar oss lycka till med arbetet, men att hon inte hade tid att prata med oss. Vi svarade på detta mail och bad henne ändå försöka avvika några minuter, men fick aldrig något svar efter det.

Istället intervjuade vi Jane Boyton och Suzanne Zetterberg Jensen som är regionutvecklare på Västra Götalandsregionen. Vi försökte även nå Sven-Erik Bucht, Landsbygdsminister på Näringsdepartementet, genom hans pressekreterare Ingela Nilsson. Hon bad oss skicka ett mail om ärendet, men har inte återkommit efter att vi mailat.

Etiska överväganden

Efter Uppdrag Gransknings inslag om Grums kommun var vi rädda att svartmåla de kommuner vi undersökte. Vi har försökt att hålla en positiv ton, trots att det är en svår problematik vi skildrar. Till exempel ville vi visa på fina och positiva sidor av Gullspång när vi besökte kommunen. Vi ville inte hänga ut kommunen, utan åkte dit för att komma närmre de människor som faktiskt berörs av problematiken och be dem berätta sin bild av verkligheten.

6. Metod

6.1 Urval

Urvalet har gjorts i flera steg. Först bestämde vi oss för att vi bara skulle undersöka kommuner i Västra Götaland, sen bestämde vi oss för att vi skulle koncentrera oss på de kommuner som minskat under det senaste decenniet. Till sist bestämde vi oss för att vi skulle intervjua kommunstyrelsens invånare.

Alltså är undersökningens urvalsgrupp samtliga kommunstyrelseordföranden i Västra Götaland verksamma i en kommun som tappat invånare under perioden 2005-2014. De sammanlagt 17 stycken intervjuade ordföranden hör hemma i: Bengtsfors, Essunga, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Karlsborg, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Orust, Sotenäs, Svenljunga, Töreboda, Tranemo, Vara, Dals-Ed och Åmål.

När man väljer ut vilka respondenter som ska ingå i studien är det viktigt att de besitter den kunskap som krävs för att de ska kunna svara på frågorna. De ska alltså vara så kallade "centralt placerade källor".⁹ Eftersom vi vill se hur kommunerna arbetar med avfolkning har vi valt att prata med den politiker i varje kommun som är högst ansvarig. Vilket ledde till att vi intervjuade kommunstyrelsens ordförande. Vi hade kunnat intervjua till exempel kommuncheferna i respektive kommun, men vi ville hellre ha de politiskt ansvariga då de har möjlighet att påverka kommunens arbete.

Vi ville inte begränsa oss till att bara intervjua några av kommunstyrelsens ordföranden utan vi ville låta samtliga kommunalråd komma till tals i respektive kommun, för att få en bild av hur de kommuner som har ett minskat invånarantal resonerar kring det.

För att få fram vilka kommuner i Västra Götaland som minskat i invånarantal använde vi oss av statistik från SCB. Vi hämtade siffror över invånarantalerna i alla kommuner i Västra Götaland mellan åren 2005-2014. Därefter räknade vi på vilka kommuner som 2014 hade ett lägre invånarantal än de haft 2005. Resultatet visade på att 17 kommuner hade ett mindre invånarantal 2014, än 2005.

6.2 Val av metod

Vi har gjort kvalitativa samtalsintervjuer med kommunstyrelsens ordförande i de kommuner i Västra Götaland som haft ett minskat invånarantal under åren 2005-2014, vilket var 17 av de 49 kommuner som finns i Västra Götaland. Eftersom antalet svarspersoner är relativt högt valde vi, för att spara tid, att genomföra intervjuerna över telefon.

Vi valde att göra en kvalitativ studie framför en kvantitativ då vi ansåg att en kvantitativ studie, exempelvis enkäter, inte skulle ge oss djupgående och förklarande svar på det sätt som kvalitativa samtalsintervjuer kan göra. Vi tror att det hade varit svårt att i en enkät formulera oss så att vi skulle få svar på det vi ville undersöka. Om vi bara ställt frågan "Har er kommun någon strategi?" så kanske många kommuner hade haft svårt att förstå vad som menades med en strategi. Alltså föll valet på att göra en kvalitativ studie.

Undersökningen syftar till att få svar på hur kommunerna förhåller sig till och arbetar utifrån det faktum att de har ett minskat invånarantal. I vårt val av metod stod vi därför mellan olika

⁹ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 251.

typer av respondentundersökningar, eftersom det i respondentundersökningar är intervjupersonerna själva och deras tankar, som är studieobjekten.

Respondentundersökningar används för att ta reda på vad varje svarsperson tänker om det som undersökningen söker svar på. Samma frågor ställs till samtliga intervjupersoner och forskaren försöker därefter hitta mönster i svaren. Respondentundersökningar kan delas in i två olika typer, samtalsintervjuer och frågeundersökningar. En samtalsintervju är till skillnad från en frågeundersökning, ett interaktivt samtal mellan forskaren och den svarande.¹⁰

Vi tror att vår undersökning mest lämpar sig för en så kallad respondentundersökning med inriktning samtalsintervju, vilket betyder att vi som intervjuare hade ett antal i förväg bestämda frågor, men att vi, beroende på hur dialogen utvecklade sig, var beredda på att kasta om frågornas ordningsföljd och innehåll. I intervjun fick respondenterna svara på om de ser utflyttning som ett problem, vad/om de gjort något för att förhindra den, om de jobbar för att vända trenden.¹¹

Samtalsintervjun passar vårt syfte väl eftersom metoden ger goda möjligheter att registrera oväntade svar. En annan fördel är möjligheten att ställa ytterligare frågor för att bättre förstå personen samt att be den utveckla olika resonemang.¹² Metoden passar också väl för vårt syfte då vi vill gå på djupet och försöka förstå människors tankar gällande något relativt komplicerat, i princip hur kommunernas ordföranden ser på kommunens framtid.¹³

Efter research och samtal med Thomas Nedomysl, kulturgeograf vid Lunds universitet, samt med Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping, satte vi ihop ett frågeschema. Vi gick sedan igenom detta med en testperson för att därefter revidera det tills vi fick fram ett fungerande frågeschema som beräknades ta runt 10-15 minuter att genomföra.¹⁴

Syftet med undersökningen är att ta reda på om kommunstyrelseordföranden i kommuner i Västra Götaland som minskar i invånarantal upplever minskningen som ett problem, och vad de i så fall gör åt det. För att undersöka detta skapades fyra teman, problematik, in- och utflyttning, strategier och framtid.

Frågor under temat problematik söker svara på den första delen av vår frågeställning, huruvida kommunstyrelseordförandena upplever minskningen som ett problem, och i så fall hur. Det andra temat handlar om de strategier kommunstyrelseordförandena har, vilket söker svara på tredje delen i frågeställningen, nämligen vad de gör åt ett upplevt problem.

Minskning i invånarantal beror delvis på en naturlig befolkningsminskning, det vill säga att antalet avlidna är högre än antalet födda, delvis på att invånare flyttar. Det är således intressant att tala med kommunstyrelseordföranden om den del i avbefolkningen de har störst möjlighet att påverka, nämligen kommunens in- och utflyttning, som därför är det tredje temat. Till sist har vi temat framtid. Vi anser att det är av intresse, då vi talat om upplevda problem och eventuella lösningar, att också visa på kommunstyrelseordförandenas tankar om framtiden. Temat kan förhoppningsvis ge svar på huruvida de tänker att deras lösningar/strategier kommer att ge något resultat.

¹⁰ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 228

¹¹ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 228

¹² P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 251

¹³ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 229

¹⁴ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 233-236

När vi genomfört samtliga intervjuer transkriberade vi dem för att därefter arbeta efter Altheides tolvstegsmodell, även kallad ECA-metoden. Genom att fortsatt arbeta enligt ECA-metoden kunde vi utröna vissa mönster i respondenternas svar. ECA följer en reflexiv rörelse mellan framtagande, samlande, kodande och analys av data. Målet med det är att vara systematisk och analytisk men samtidigt flexibel.¹⁵

I arbete med ECA-metoden styr kategorier och variabler från start, men nya analysredskap kan framkomma under arbetets gång, vilket syftar till nya upptäckter och jämförelser av relevanta situationer, nyanser och betydelser.¹⁶ Vi har därför under arbetets gång varit öppna för att ändra analysformatet och anpassat det efter materialet från vår undersökning. Efter liknande svar från flera personer kan mönster börja framträda.¹⁷ Något vi genom arbetet med ECA-metoden successivt kunde utröna. Genom att flera gånger gå igenom materialet och sortera det, fann vi till slut olika kategorier (se 7. Resultat).

6.3 Generaliserbarhet

Undersökningens avsikt har inte varit att kunna generalisera resultaten som den leder fram till. Genom valet av metod, vilket var samtalsintervjuer, var istället avsikten att registrera olika uppfattningar och tankekategorier som respondenterna gav uttryck för. Syftet är inte att ta reda på hur vanligt förekommande något är, utan att kartlägga de olika uppfattningar som finns hos kommunstyrelsernas ordföranden.¹⁸

6.4 Validitet och reliabilitet

Vi inser att frågorna som vi har valt att undersöka är en begränsning i sig, men vi arbetade fram dem med målet att studera hur ett minskat invånarantal påverkar en kommun. Att vi har intervjuat så många som 17 stycken respondenter anser vi har gett oss en god teoretisk mättnad. Den har även förstärkts genom att respondenternas spridning i länet och deras skiftande kommunstorlek gav oss både en god geografisk och demografisk täckning. Dessutom har vi inte haft något bortfall, vi har intervjuat samtliga 17 kommuner som haft minskat invånarantal.

Vi har i vår undersökning sökt efter *olika* förhållningssätt och alltså inte haft som målsättning att hitta *alla* förhållningssätt. Målet har varit att ta reda på hur man *kan* tänka och inte hur *alla* tänker. Vi valde denna metod för att studera problematiken på djupet, inte för att få reda på vad som gäller för flera eller alla respondenter. Vi har eftersträvat en god validitet men inser också att en svårighet med kvalitativa studier är att validiteten bedöms via tolkningar av forskarens erfarenheter och inte verkligheten i sig.^{19 20}

Gällande studiens reliabilitet inser vi att vi kan ha påverkat den då vi kan ha varit begränsade i våra tolkningar. Men vi har försökt motarbeta det genom att vara noggranna och systematiska när vi har gått igenom vårt material. Vi har även studerat intervjuerna flera gånger, jämfört våra tolkningar och haft ett kritiskt förhållningssätt till dem. Detta har vi även

¹⁵ D Altheide, J Schneider, *Qualitative Media Analysis*, Sage Publications, Arizona, 2013, s.16

¹⁶ D Altheide, J Schneider, *Qualitative Media Analysis*, Sage Publications, Arizona, 2013, s.16.

¹⁷ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 251.

¹⁸ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 252.

¹⁹ S B Merriam, "Validitet, reliabilitet och etik i fallstudier" [utdrag], I *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund, 1994, ss. 174-188.

²⁰ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 275.

sökt att säkerställa genom att hela tiden dela upp materialet mellan oss i gruppen från intervju till transkribering till kodning. Valet att transkribera varandras intervjuer tror vi resulterade i högre reliabilitet då vi genom detta tillvägagångssätt försökt undkomma att missa viktiga åsikter och tankar som var av värde för vår studie. Vi har varit noggranna med detta då vi inser att det i en kvalitativ studie är viktigt att utgå från studieobjektens perspektiv och inte de egna. Dock insåg vi även under vår undersökning vilken stor betydelse det har, vad respondenterna själva väljer att ta upp under samtalsintervjuerna. Exempelvis nämndes ett samarbete mellan kommuner inte alls under en telefonintervju, men togs sedan upp under en intervju på plats. Det skulle kunna vara den typ av intervjuareffekt som menar att, felaktigheter som beror på att intervjupersonen anpassar sina svar till vad de upplever förväntas av dem, är svårt att göra någonting åt.^{21 22}

²¹ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, L Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2012 s. 235.

²² S B Merriam, "What is Qualitative Research?" [utdrag, kapitel], I *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*, San Francisco: Jossey-Bass, 2009 s. 15.

7. Resultat

Nedan redovisas de tydligaste mönster vi funnit i det transkriberade materialet indelat efter de förutbestämda temanen. Resultatet är baserat på vad de olika kommunstyrelsernas ordförande själva valt att ta upp under samtalen. Först beskrivs hur kommunstyrelsernas ordföranden talat om sina respektive kommuners problem med att minska i invånarantal. Nästa ämne är strategier, och här beskrivs deras strategiska arbete. Därefter presenteras resonemang om kommunernas in- och utflyttning. Till sist presenteras respondenternas framtids tankar under temat framtid.

Eftersom frågorna i det använda frågeschemat var så öppna, och tillät respondenterna att tala fritt om respektive tema, varierade det vilka ämnen de valde att belysa. Vi såg därför ett behov att dela in respondenternas svar i ytterligare underkategorier. Dessa växte fram under arbetet med ECA-metoden, och har sorterats efter vilka ämnen som flest respondenter talade om.

Nedan presenteras våra fyra teman och underkategorier:

Problematik - minskat skatteunderlag, bostäder, ungdomsflytt, arbete, demografi, geografi och infrastruktur, kritik mot stat och region, identitet, skola och urbanisering.

Strategi - bostäder, marknadsföring, näringsliv, offentlig service, infrastruktur, infrastruktur, kultur och fritid, befintliga invånare, integration och kommunala samarbeten.

In/utflyttning - ungdomar, barnfamiljer, invandring, pensionärer, storstadsbor, bostäder, lämnar för jobb.

Framtid - befolkning, infrastruktur, inställning, näringsliv, bostäder, skola och EU tror på oss.

För att underlätta i presentationen av undersökningens resultat används även formuleringen "kommunalråd" för kommunstyrelsens ordförande.

7.1 Problematik

Under problematik presenteras det som kommunstyrelseordförandena själva beskriver som problem, kopplat till det faktum att deras kommun minskat i invånarantal.

Minskat skatteunderlag:

Den mest återkommande faktorn då kommunalråden talar om problem med att kommunen minskat i invånarantal är hur detta påverkar kommunens ekonomi. Hela 13 kommuner pratar om att deras minskade befolkning påverkar kommunens skatteintäkter negativt. 5 av dessa 13 kommuner tar även upp att befolkningsminskningen leder till minskade statsbidrag. Kommunstyrelsens ordförande i Bengtsfors, Per Eriksson (S), är frustrerad över detta. Eriksson beskriver problematiken med att ha både minskade inkomster och invånarantal.

"Det har varit smärtsamt det här med ekonomi och verksamhet såklart för det är ju så att kommuninvånarna ska få den service som de efterfrågar och det är ju så att varje person i snitt är värd 45 000 i månaden i statsbidrag. Vissa år har vi ju minskat 100 personer och det är ju rätt stora pengar som vi får in mindre pengar till vår verksamhet för. /.../ Hur ska vi säkerställa de här basala kraven som är vård, skola, omsorg? Att det utförs med kvalitet och med alla krav som ställs från staten men också av våra brukare?" (Per Eriksson (S), Bengtsfors)

Några kommunalråd talar om att de minskade skatteintäkterna har påverkat, eller kan komma att påverka, kommunens skattenivå.

"Nu senast bedömde vi att vi skulle minska en hel del i befolkning och då höjde vi skatten här nu då." (Per Eriksson (S), Bengtsfors)

“Det är ju alltså att vi får mindre skatteintäkter, ja. Vi behöver hålla än mer i pengarna. Man ska hålla i pengarna även när det går bra.” (Daniel Andersson (M), Essunga)

Bostäder:

Tio kommunalråd pratar om att deras kommun har problem med bostadsbrist. I både Grästorp och Vara menar kommunalråden att det trots att det byggts mycket nytt, inte finns några lediga lägenheter.

“Fast vi har byggt, så har vi fortfarande inga lediga lägenheter, sedan är det väl så att vi kämpar med samma problem som de flesta kommuner /.../ Och vi ser ju att det blir svårt att locka folk till att flytta hit om det inte finns någonstans att bo.” (Fredrik Nelander (S), Vara)

Kommunstyrelsens ordförande i Töreboda, Bengt Sjöberg (S), beskriver en annan typ av problematik vad gäller bostäder i kommunen. Sjöberg (S) menar det inte är bra för kommunens anseende om bostäderna är för billiga.

“Vi måste få upp huspriserna för billigt är inte alltid bra, även om vi har bra bostäder så, nej. Vi har ju en ort i norr här som heter Älgårås och den har använts som jämförelse med hur många villor man får i Älgårås jämfört med i Danderyd. Sånt där, det är ju definitivt inte bra.” (Bengt Sjöberg (S), Töreboda)

Ungdomsflytt:

Under åtta av samtalen med kommunalråden nämns att de upplever problem med att ungdomar flyttar. Samtidigt som flera av kommunalråden också anser att det är naturligt att ungdomar flyttar iväg för att studera på högskola eller gymnasium.

“Problemet för oss är ju att få de yngre att stanna kvar. Att ungdomarna flyttar medför inte bara en minskad andel unga utan det får konsekvenser för hela det kommunala arbetet.” (Ulla Börjesson (S), Färgelanda)

“Det beror på vem som flyttar och hur och det påverkar både äldre- och barnomsorgen beroende på vem det är som flyttar. Det påverkar ju hela kedjan. Så det är av väldigt stor betydelse att om de åker iväg och studerar så hoppas vi att de kommer tillbaka sedan när de bildar familj. Men vi är ju inte ensamma om den här problematiken.” (Fredrik Nelander (S), Vara)

Bengtsfors kommunalråd, Per Eriksson (S), tycker att det är ett svårt uppdrag att locka tillbaka de som en gång lämnat orten.

“Har man väl dragit upp bopålar är det inte säkert att man kommer tillbaka igen.” (Per Eriksson (S), Bengtsfors)

Arbete:

Fem av de intervjuade kommunalråden talar om brist på arbete och serviceutbud i den egna kommunen, vilket tillsammans med ett minskat invånarantal utgör en negativ spiral. Dessa fem kommunalråd gör kopplingar mellan den problematiken och att det främst är ungdomar som flyttar från kommunen. Kommunstyrelsens ordförande i Gullspång, Carina Gullberg (S), poängterar att kommunen tidigare varit en bruksort och beskriver problem som uppstått efter omställningen, en problematik som även andra kommuner talar om.

“Alltså du har massa industrier som försvinner och bruk som lägger ner, och då finns inte arbetstillfällena. Så det innebär att många ungdomar förflyttar sig /.../ kanske blir erbjuden jobb på andra ställen” (Carina Gullberg (S), Gullspång)

Flera kommunalråd uttrycker en önskan om att deras ungdomar ska återvända till kommunen efter universitets- eller högskolestudier. Jan-Olof Johansson (S), kommunstyrelseordförande i Lysekil, är en av flera kommunalråd som talar om att bristen på högkvalificerade jobb försvårar möjligheten att locka tillbaka ungdomarna.

“Det är ju en arbetsmarknad som gör att särskilt mer högkvalificerade jobb i större utsträckning dras till de större orterna. Det är en förändring av arbetsmarknaden som leder till det här.” (Jan-Olof Johansson (S), Lysekil)

Demografi:

Fyra kommunalråd talar om att demografi är ett problem i deras kommun. De berättar att det dör fler än det föds och att befolkningen blir allt äldre. Tommy W. Johansson (S), kommunstyrelseordförande i Mellerud, säger att kommunen har haft ungefär lika starka strömmar av in- som utflyttning, men att det är just den ojämna åldersfördelningen på invånarna som är det stora problemet. Även kommunstyrelsens ordförande i Färgelanda, Ulla Börjesson (S), beskriver att kommunen har ett negativt födelsenetto.

“Väldigt många dör, det är ju demografin som är ett problem för oss. Folk blir äldre och äldre här och då blir ju inflyttningen också ett problem. Vi skulle behöva ha en inflyttning av yngre personer, barnfamiljer.” (Ulla Börjesson (S), Färgelanda)

Det är således inte alla tillfrågade kommuner som upplever att problematiken med demografi endast består i att invånare flyttar från kommunen. Några menar, likt Ulla Börjesson (S) ovan, att det större problemet är det faktum att fler dör än vad som föds i kommunen. Flera kommunalråd beskriver också hur demografin påverkar kommunens ekonomi. De menar att de har för många äldre och för få unga invånare i kommunen.

“Vi har ju en befolkningsstruktur med många, många äldre och det innebär att vi ju får kostnader för äldreomsorgen så småningom och det tror jag att du ser, det ser man nog i de flesta mindre kommuner i och med att de äldre inte flyttar på sig.” (Carina Gullberg (S), Gullspång)

Geografi och infrastruktur:

Återkommande i samtalen med kommunalråden var problembeskrivningar av kommunernas infrastruktur och geografiska läge. Tre av kommunalråden beskriver kommunens geografiska läge som ett stort problem. Stefan Carlsson (S), kommunstyrelseordförande i Svenljunga, talar om hur viktigt det är med tillgång till kommunal service, så som skola och omsorg, över hela kommunen.

I både Karlsborg och Åmål handlar diskussionen kring geografi om avsaknaden av en större ort. Utan en större ort, menar kommunalråden, är det svårt att konkurrera med andra kommuner. Karlsborgs kommunalråd, Peter Lindroth (S), menar att kommunens utveckling i stor utsträckning påverkas av utvecklingen i Skövde. Samtidigt är Skövde, enligt Lindroth (S), inte en tillräckligt stark stad för att grannkommunerna ska kunna dra nytta av närheten till en stor stad.

“Vi skulle behöva någon större kommun, Skövde är lite för litet för att orka dra oss andra. För jag ser ju skillnad om man kommer upp till kommunstorlekar som Borås, Örebro, Jönköping och de här. Där drar ju kringliggande kommuner väldigt nytta av den expansion som sker i de städerna, och Skövde har inte riktigt den kraften då.” (Peter Lindroth (S), Karlsborg)

En annan aspekt som lyfts av flera kommunalråd, på tal om kommunernas geografi, är vikten av god infrastruktur. I fyra av de 17 kommunerna menar kommunalråden att man har problem med infrastrukturen. I kommunerna Orust och Dals-Ed säger kommunalråden att kollektivtrafiken är undermålig. Andra kommuner, som exempelvis Lysekil, efterlyser istället bättre anslutning till större vägar.

“Får vi bättre anslutningsvägar upp till E6an så, alltså man deltar i en mycket större arbetsmarknadsregion. /.../ att utvidga vår arbetsmarknadsregion så att man på ett bekvämt sätt åtminstone skulle kunna jobba inom hela Fyrstad.” (Jan-Olof Johansson (S), Lysekil)

Enligt flera kommunalråd ger en god infrastruktur bättre pendlingsmöjligheter för kommunens invånare. Kommunalråden menar att detta kan minska risken för att invånare lämnar kommunen för att de fått arbete i en annan kommun.

Flera kommunalråd uttrycker ett missnöje över dåliga förbindelser med Norge, främst finns dessa tendenser bland de nordliga kommunerna i Västra Götaland. Tommy W. Johansson (S), kommunstyrelseordförande i Mellerud kommun, är en av de som anser att förbindelserna gentemot Norge är för dåliga.

”Vi tycker egentligen inte att vi har förbindelser som svarar mot resandet gentemot Norge.” (Tommy W. Johansson (S), Mellerud)

Kritik mot stat & region:

Under fyra intervjuer berättar olika kommunalråd att de känner ilska mot regionen och mot staten. De upplever att de blir motarbetade och att de lämnas ensamma i sitt arbete.

”Hur tänker man när man drar in polisen, posten och försäkringskassan, och allting försvinner från landsbygden?” (Mats Abrahamsson (M), Sotenäs)

Återkommande hos de kommunalråd som talade om att mindre kommuner blir motarbetade var just att statliga verksamheter flyttas från landsbygden. Detta beskrevs dels som ett problem på grund av att arbetstillfällena försvinner från kommunen, dels som en försämring av serviceutbudet för kommunernas invånare.

”Jag känner en oro över att man i samhället centraliserar så mycket så att servicen försämras till våra mindre kommuner.” (Crister Persson (C), Tranemo)

Identitet:

Under tre av intervjuerna tar kommunalråden upp att kommunens identitet och anseende påverkas när den minskar i invånarantal.

”Jag tror att alla bygder och alla kommuner, oavsett vilken enhet man använder, så är det ingen som vill minska, för det handlar om identiteten.” (Martin Carling (C), Dals-Ed)

Men Ulla Börjesson (S), Färgelanda, menar att det inte bara handlar om att kommunens invånarantal minskar, utan också vem och vad kommunen ska vara till för.

”Ska vi vara en boendekommun eller ska vi vara en kommun där man både kan bo och jobba?” (Ulla Börjesson (S), Färgelanda)

Skola:

Tre kommunalråd berättar att de har problem med att hålla en god nivå på skolverksamheten. Kommunstyrelsens ordförande i både Åmål och Tranemo menar att kommunerna inte har haft möjlighet att ha kvar alla skolor man tidigare haft. De säger även att skolverksamheten inte har kunnat hålla den ambitionsnivå som man egentligen önskar.

”I och med att underlaget minskar så har vi tagit beslut om att stänga de här enheterna och det upplever man speciellt i de här orterna som en försämring i det korta perspektivet, i det längre perspektivet tror jag väl att man ser att det blir en annan kvalitet och möjlighet, men just servicemässigt och i det kortare perspektivet så ser man ju det som en nackdel.” (Crister Persson (C), Tranemo)

Urbanisering:

Endast två av kommunalråden kopplar under samtalen ihop kommunens problem med en urbanisering av landet i stort.

”Det pågår en väldigt stark urbanisering.” (Tommy W. Johansson (S), Mellerud)

”Det har gått minus 26 invånare per år i 20-25 år tror jag det är, men det är ju den utvecklingen som är i de allra flesta kommuner i Sverige, det är ju en allmän urbanisering som pågår.” (Kent Larsson (M), Grästorp)

7.2 Strategier

Under avsnittet strategi presenteras de olika strategier och metoder som de olika kommunstyrelseordförandena valt att berätta om under intervjuerna. Vi vill poängtera att detta är vad personerna själva valt att berätta, och inte en redovisning över deras faktiska arbete.

Bostäder:

På frågan om vilka strategier som kommunerna använder sig av berättar många kommunalråd om bostadsbyggande, och om framtida planer på att bygga nya bostäder. Flera kommunalråd kopplar detta till den bostadsbrist som de tagit upp som ett problem i kommunen. Några kommunalråd menar att deras kommun har byggt nytt sedan flera år tillbaka, medan det hos andra finns planer på, och diskussioner om, att börja bygga.

”Vi vågar dessutom gå in och bygga upp en ny stadsdel. Vi vågar öppna upp för en ny stadsdel med 250 nya lägenheter mitt i centrala Åmål.” (Michael Karlsson (S), Åmål)

I de flesta kommuner handlar det om att bygga i det kommunala bostadsbolagets regi, men några kommunalråd talar också om ett intresse från privata bolag som vill bygga nytt. Flera kommunalråd menar att bristen på bostäder står i vägen för ökad inflyttning till kommunen.

”Vi har väl jobbat lite mer aktivt nu det senaste med just bostadsbyggande, och vi ser ju att det blir svårt att locka folk till att flytta hit om det inte finns någonstans att bo.” (Fredrik Nelander (S), Vara)

Marknadsföring:

Flera kommunalråd talar om kommunens rykte och anseende. Så många som 12 av de 17 tillfrågade kommunalråden talar om marknadsföring som en strategi. Kommunstyrelseordförandena i Mellerud och Grästorp berättar att de varit på mässor i Holland för att locka nya invånare. Tommy W. Johansson (S), kommunstyrelseordförande i Mellerud, menar att kommunens arbete mot Holland varit framgångsrikt och att de kommer fortsätta med det arbetet.

”Vi har anställt en som har flyttat hit som jobbar med de här frågorna och marknadsföringen, och som stöttar holländarna.” (Tommy W. Johansson (S), Mellerud)

Även kommunstyrelsens ordförande i Gullspång, Carina Gullberg (S), berättar att kommunen satsat på att visa upp sig på mässor, men då för att visa för närliggande Svenska storstäder vad som finns i kommunen.

Flertalet kommunalråd är överens om att marknadsföring är viktigt och värt att satsa på, men hur de marknadsför sin kommun skiljer sig åt. Några kommunalråd talar om att marknadsföra kommunen som en boplatz exempelvis genom bra skolor och bra äldrevård.

”Ja, vi försöker marknadsföra kommunen när vi är ute och tala om vad, alltså vi har ju massa bra saker, och skolan är bra och äldreomsorgen är bra liksom och vi försöker marknadsföra det på olika sätt.” (Åsa Karlsson (S), Munkedal)

Andra kommunalråd talar om att satsa på marknadsföring för att öka turismen. Kommunstyrelsens ordförande i Karlsborg, Lysekil, Mellerud, Sotenäs och Vara beskriver dessutom själva turismen som en möjlighet till gratis marknadsföring, som i sin tur kan locka nya invånare.

”Det är otroligt mycket folk som besöker oss på sommaren och det är klart att en del utav dem tycker ju att det var så himla fint och de kommer tillbaka igen och ett antal av dem väljer faktiskt att flytta hit då. Så det är ju en gratis marknadsföringsmöjlighet man har, turismen.” (Peter Lindroth (S), Karlsborg)

Samtidigt finns det kommuner som menar att de inte satsar på att marknadsföra kommunen.

”Vi har ju egentligen inte någon gång kört någon kampanj eller så, som jag vet görs i vissa kommuner, utan vi har nog koncentrerat oss mer på de här stora frågorna om hur man i generella termer gör kommunen attraktiv.” (Martin Carling (C), Dals-Ed)

Näringsliv:

Merparten av de tillfrågade kommunalråden säger att de har näringslivsstrategier för att locka både nya invånare och företag till kommunen. I Töreboda, Åmål och Vara säger kommunalråden att kommunen satsar på att omstrukturera sin stadskärna för att skapa ett bättre näringslivsklimat.

”Vi håller på med ett projekt som vi har lagt upp en tidsplan på och det är ett gestaltungsplan för hela centrum /.../ och det är också en tanke med det, att försöka göra det attraktivt att etablera sig som affärsidkare.” (Bengt Sjöberg (M), Töreboda)

Flera kommunalråd talar om näringslivsorganisationer som något som ska skapa nya jobb, och därigenom stärka kommunens attraktionskraft. Men samtidigt som många arbetar för att locka nya företag till kommunen och därigenom öka arbetstillfällena inom kommunen, finns en tendens av att man flyttar fokus från att skapa arbeten i den egna kommunen till att arbeta för bättre pendlingsmöjligheter för invånarna.

”Ska man skapa jobb i Lysekil då handlar det ju mer om att marknadsföra sig mot andra företag och att skapa industrimark, vilket vi i och för sig också satsar mycket pengar på, men pratar man arbetsmarknadsregion så blir ju kommunikationerna så mycket viktigare istället, så att vi har ju växlat fokus där kan man säga.” (Jan-Olof Johansson (S), Lysekil)

”Sedan finns det ju en tydlig koppling till det med arbetsmarknad, dels den man kan erbjuda själv på plats i kommunen och dels vad som är pendlingsbart från vår kommun. Det är väl det vi jobbar mycket med, ha ett bra näringslivsklimat.” (Martin Carling (C), Dals-Ed)

Många kommunalråd talar om vilken arbetsmarknadsregion som kommunen tillhör. En arbetsmarknadsregion, eller a-region, är ett geografiskt område för samordnad arbetsmarknadsplanering. Sedan 1961 är Sverige indelat i så kallade a-regioner för att underlätta långsiktig planering av lokalisering av bland annat företag, och för användning av statliga och kommunala resurser.²³

Offentlig service:

En återkommande tendens i samtalen med kommunalråden är satsningar på den offentliga servicen. Crister Persson (C), kommunstyrelsens ordförande i Tranemo, är en av flera som talar om satsningar på skola och omsorg.

”Omsorgen satsar vi också mycket för de äldre här för att hitta möjligheter att ha ett bra boende. Så vi jobbar ju med de här delarna för att alla ska kunna trivas bra i vår kommun och också från kommunens sida med bemötande som gör att man känner sig välkommen till kommunen.” (Crister Persson (C), Tranemo)

Flera kommunalråd menar att kommunens skolor inte nått upp till den nivå som de bör vara på, och att man därför börjat lägga mer resurser på just skolan. De kommunalråd som talar

²³ NE - Arbetsmarknadsregion.

om att kommunen satsar på skolan, som en typ av strategi, menar att detta är ett sätt att locka barnfamiljer till kommunen.

”Nu kanske vi har pengar så att vi vågar satsa på mer personal i förskolan, mer personal i skolan och så, hoppas att det kan ge positiva effekter och att det kan locka någon att flytta tillbaka eller någon som flyttar in nytt.” (Carina Gullberg (S), Gullspång)

Kommunstyrelsens ordförande i Munkedal, Åsa Karlsson (S), menar att kommunens främsta satsning är just på den offentliga servicen.

”Ja, det är ju skola och omsorg. Det är ju där vi lägger 88 procent av våra resurser.” (Åsa Karlsson (S), Munkedal)

Infrastruktur:

Kollektivtrafik är den mest återkommande satsning som kommunalråden tar upp gällande infrastruktur i kommunen. Tranemo, Orust, Åmål och Bengtsfors nämner alla att kollektivtrafik är något som prioriteras högt.

Nästan lika vanligt är att kommunalråden berättar om satsningar på att bygga ut fibernät i kommunen. I Gullspång, Tranemo och Åmål säger kommunstyrelseordförandena att utbyggnaden av fibernät är viktig.

”Vi har ju då bestämt att hela Åmåls kommun ska ha tillgång till fiberteknik. Det är alltså över 90 procent som ska få tillgång till detta om bara ett par tre år. Så vi har ju tagit höjd. Vi har gått in med en jättesatsning på 60 miljoner för att då fiberanpassa och bygga ut ett stamnät i hela Åmåls kommun.” (Michael Karlsson (S), Åmål)

Bland kommunerna talas det också mycket om försök att påverka staten till att förbättra och utvidga vägnäten.

”Idag är ju just den här infrastrukturen, upp till E6an, det är den viktigaste satsningen.” (Jan-Olof Johansson (S), Lysekil)

Kultur och fritid:

Fem kommunalråd talar om satsningar på kultur och/eller fritid. I Töreboda satsas det mest på den årliga Törebodafestivalen. I Dals-Ed, Vara, och Munkedal har man satsat på kultur och fritid genom att bygga nya badhus, ridhus och kulturhus.

”Sedan har vi även byggt ett helt nytt badhus. Vi har en bra bas och kärnverksamhet och den fortsätter vi att stötta, men det finns det också många andra som har, så hur kan vi då sticka ut? Och där har vi jobbat mycket med kulturen, som vi tror är en framtidsfaktor.” (Fredrik Nelander (S), Vara)

Befintliga invånare:

Kommunstyrelsens ordförande i Bengtsfors, Dals-Ed och Grästorps poängterar vikten av att satsa på invånarna som redan bor i kommunen. De menar att om kommuninvånarna är nöjda och pratar gott om kommunen så är det den bästa reklamen man kan få.

”Vi har börjat tänka som så att det viktiga är att ta hand om de som bor här och sen tror vi att det kommer att ge sig självt, att när de pratar om hur bra det är så drar det hit folk istället för att lägga en massa pengar på marknadsföring.” (Kent Larsson (M), Grästorps)

Integration:

I Bengtsfors, Töreboda, Svenljunga och Mellerud jobbar man hårt för att ta hand om flyktingar och satsar på åtgärder som ska hjälpa dem att integreras.

”Det är ändå människor som flyttar till oss och då gäller det att ta det positivt och försöka se hur vi kan lära dem språket, hjälpa dem med bostad och hjälpa dem med jobb, så har vi ju åstadkommit det” (Tommy W Johansson (S), Mellerud)

Kommunala samarbeten:

I Lysekil, Tranemo och Karlsborg lyfter man fram samarbete med närkommuner som en strategi. De menar att närheten mellan små kommuner bör utnyttjas för att öka servicenivån och tillgång till rätt kompetens.

”En utmaning som vi har är att lösa kompetensförsörjningen och det är ju inte lätt för en liten kommun. Men går man ihop ett antal kommuner och erbjuder många olika saker så är det intressant. /.../ Det är ett sätt att möta framtiden för oss små då att gå ihop.” (Peter Lindroth (S), Karlsborg)

7.3 In- och utflyttning

Hur in- och utflyttningen ser ut varierar i kommunerna. Gemensamt för de 17 intervjuade kommunalråden är att deras respektive kommuner har minskat i invånarantal under de senaste tio åren. I detta avsnitt presenteras de tankar om in- och utflyttning som kommunalråden själva tagit upp under samtalen.

Ungdomar

Ungdomar är den åldersgrupp som främst lyfts fram av kommunalråden gällande in- och utflyttning i kommunen. Och de påpekar även att just ungdomar är den största gruppen som flyttar ut. Den främsta anledningen till att de unga flyttar sägs vara för studier. Flera av kommunerna saknar gymnasium, men även de som har det upplever att ungdomarna lämnar kommunen för studier på högre nivå.

”Vi har många ungdomar som flyttar och studerar.” (Fredrik Nelander (S), Vara)

De kommunalråd som talar om att ungdomar lämnar kommunen pratar också ofta om hur gärna de vill locka tillbaka ungdomarna efter att de har studerat klart och är redo att, som de säger, bilda familj.

”Så det handlar om att få de som har åkt ur kommunen att återvända sen när man är klar med studier och bildar familj och så. Det är väl den största målgruppen för oss.” (Ulla Börjesson (S), Färgelanda)

En kommun som skiljer sig i frågan om ungdomar är Munkedal, som tvärt emot de andra säger att de faktiskt har många ungdomar som flyttar in till kommunen.

Barnfamiljer

På frågan om vilka som kommunalråden vill ska flytta till sin kommun är det tydligt att barnfamiljer är den populäraste gruppen. Elva av de 17 tillfrågade berättar att de vill ha barnfamiljer.

”Framförallt vill vi ha hit barnfamiljer.” (Kerstin Gadde (S), Orust)

”Det är väl naturligtvis barnfamiljer.” (Stefan Carlsson (S), Svenljunga)

Några av kommunalråden berättar också att de faktiskt har barnfamiljer som flyttar till kommunen. Men det är inte alla som efterlyser just barnfamiljer. Michael Karlsson (S) från Åmål, önskar istället att det var en ännu yngre åldersgrupp som flyttade till kommunen.

”Vi har även den produktiva åldern, men det är väl inte yngre vuxna, kanske mer i min egen ålder 39, 40 och lite däröver som flyttar hit.” (Michael Karlsson (S), Åmål)

Invandring

De senaste åren har flera av de undersökta kommunerna haft en befolkningsökning. I statistiken förklaras det med en ökad invandring från andra länder. Förändringen, att gå från en befolkningsminskning till en ökning, beror i många fall på just invandring från andra länder, vilket även kommunerna är medvetna om.

”Det har ju planat ut de sista två åren då vi har ökat. Nu beror det på invandring som kanske kan vända då.” (Peter Lindroth (S), Karlsborg)

”Sen är det naturligtvis så att oron ute i världen har medfört att vi har fått mer invandring till oss som har påverkat siffrorna.” (Crister Persson (C), Tranemo)

Däremot upplever bland annat Dals-Ed att de inte riktigt vet hur de ska ta vara på de nya kommuninvånarna.

”Här står ju ett antal människor på vår tröskel och ber om att få bo, vistas och vara här. Då handlar det om för oss att hitta ett sätt att ta tillvara på det.” (Dals-Ed).

Pensionärer

Några av kommunalråden pratar även i våra intervjuer om att deras kommun har en ojämn demografi. De menar att andelen äldre personer stannar kvar medan de yngre vuxna flyttar därifrån. Medan andra kommuner främst talar om äldre invånare som ett problem, eftersom en stor andel äldre i befolkningen ofta kan innebära en ökad kostnad för vård, ser Per Eriksson (S) från Bengtsfors och Mats Abrahamsson (M) från Sotenäs gärna att fler äldre flyttar till kommunen. De ser att deras kommun är attraktiv för personer som närmar sig pensionsålder.

”Pensionärer som vill ha en trygg och bra miljö då är det ju perfekt att bo här.” (Per Eriksson (S), Bengtsfors)

”En del av dem kommer tillbaka när de är 60 plus, så att vi tappar dem under många år där.” (Mats Abrahamsson (M), Sotenäs)

Storstadsbor

I tre av kommunerna säger kommunalråden att de har sett en viss inflyttning från storstaden till landet.

”Framförallt att folk väljer att flytta från Karlstad exempelvis hit för att det är så mycket billigare att bo här.” (Michael Karlsson (S), Åmål)

”Under årens lopp har vi också haft en inflyttning av äldre göteborgare. De säljer sin fem miljoners-villa i Göteborg och köper istället en här för en halv miljon.” (Stefan Carlsson (S), Svenljunga)

Bostäder

I Munkedal och Töreboda berättar kommunalråden att en anledning till att det flyttar folk från kommunen är för att det inte finns några bostäder.

”Finns det inte bostäder och en familj skiljer sig, man vill ju kanske bo i närheten av varandra för att man har barn tillsammans. Då förlorar du ju genast familjer istället för att det inte finns möjlighet till en lägenhet i närheten.” (Åsa Karlsson (S), Munkedal)

Bostadsbristen nämndes även i avsnittet om problematik, men där var uppfattningen hos flera kommunstyrelseordföranden att bristen på bostäder är en anledning till att inte fler flyttar till kommunen.

Lämnar för jobb

Endast ett kommunalråd nämner att invånare flyttar från kommunen för att arbeta någon annanstans. Däremot är det flera kommunalråd som talar om att deras kommuner tidigare varit bruksorter och att omställningen från den tiden har lett till färre invånare, då jobb försvunnit.

”Det är troligt att man flyttar väldigt mycket till Vänersborg, Uddevalla och Trollhättan, där någonstans, men vi ser också att man flyttar väldigt långt, som till Malmö eller Kiruna, och det är väl jobb som gör att man flyttar dit.” (Tommy W. Johansson (S), Mellerud)

7.4 Framtid

Avsnittet kallat framtid, handlar just om hur kommunstyrelseordförandena talat om sina respektive kommuners framtid. Då dessa framtidstankar gäller vad de olika kommunalråden själva valt att ta upp, berör flera av de ämnen som tidigare diskuterats men presenteras här med en tydligare framtidsvinkel.

Befolkning

I flera kommuner finns en tro på att invånarantalet i framtiden kommer att öka, kommunalråden talar om att ”vända trenden”.

”Jag är väl optimist och tror att den här urbaniseringstrenden kanske vänder så småningom. Det blir väldigt mycket folk i våra städer och det blir en oroligare utveckling tror jag både i landet och runt om i Europa i våra större städer och det kan stimulera kanske att många ändå väljer att flytta till ett lite mindre samhälle att växa upp med sina barn och sånt. Jag tror på sikt att vi faktiskt kan vända den trenden.” (Mats Abrahamsson (M), Sotenäs)

”Jag tror att det här med urbaniseringspendeln kommer att slå tillbaka någon gång och då kommer vi stå där och vara fullt beredda på att klara av den konkurrensen om att man kanske vill tillbaka från storstäder och man vill bo lite mer småskaligt” (Michael Karlsson (S), Åmål)

Under avsnittet om in- och utflyttning presenterades att många kommuner har en inflyttning av personer från andra länder än Sverige, varav flyktingmottagandet står för en betydande andel. Kommunstyrelsens ordförande i Bengtsfors, Per Eriksson (S), menar att ett ökat flyktingmottagande i Sverige kommer att bidra till att befolkningen på landsbygden ökar.

”Sen så ser vi ju då att utifrån stora volymer med flyktingar och det här så tror jag ju att många landsbygdskommuner kommer att öka i befolkning.” (Per Eriksson (S), Bengtsfors)

Samtidigt som de flesta kommunalråden har en tro på att befolkningen i framtiden kommer att öka, så finns det även de som har ett annat synsätt. Kommunstyrelsens ordförande i Karlsborg, Peter Lindroth, är en av dem som istället valt att fokusera på att göra det bästa av den befolkning som kommunen redan har.

”Jag tror det är ganska bra om vi kan acceptera att vi inte kan bli 10 000, istället för de 6- och 7000 vi är idag då. Utan kan vi skapa en jättebra kommun med 6 500, 7000 invånare då tror jag att vi har alla möjligheter och har livskraft i många, många år framöver” (Peter Lindroth (S), Karlsborg)

Infrastruktur

Något annat som flera kommunalråd tar upp gällande deras syn på framtiden är kommunens infrastruktur. Främst talar de om kollektivtrafik och bättre vägar, exempelvis nämner både Vara och Gullspång en utbyggnation av E-20. Tydligt är att kommunerna vill se bättre pendlingsmöjligheter i framtiden.

”En grej vi aldrig slutar kämpa för det är ju det här med kollektivtrafik och infrastruktur /.../ Kollektivtrafik är jätteviktigt och särskilt spårbunden för att leva upp till visionen om det goda livet, där

du kan bo på ett ställe och jobba eller utbilda dig någon annanstans. Att man knyter ihop regionen.”
(Per Eriksson (S), Bengtsfors)

Inställning

Gemensamt för flera kommunalråd är att de har en optimistisk syn och stark tro på den egna kommunens framtid.

”Jag ser att framtiden är ljus” (Kerstin Gadde (S), Orust)

”Jag ser ljust på framtiden, även om det är kärvt ekonomiskt läge så ser jag ljust på den.” (Åsa Karlsson (S), Munkedal)

Men även om flera kommunalråd har en optimistisk inställning så problematiserar de också kommunens ekonomiska läge kopplat till deras framtid. Under det inledande avsnittet, som handlade om problem, beskrevs det hur en del kommuner diskuterar skattehöjningar som åtgärd för det minskade skatteunderlaget. Men det minskade skatteunderlaget berörs även i samtal om kommunernas framtid.

”Det är en bekymmersam framtid för kommunerna om man spekulerar tio år framåt i tiden. Det blir ju svårt att upprätthålla den kommunala servicen. Det blir mer fokus på att klara de obligatoriska verksamheterna och de frivilliga verksamheterna kanske får stryka på foten” (Jan-Olof Johansson (S), Lysekil)

Näringsliv

Mellerud, Töreboda, Gullspång och Svenljunga talar alla om vikten av att skapa fler jobb i framtiden, och att det i sin tur kan få fler att flytta till kommunen.

”Det gäller att jobba med det näringslivet som finns för att det ska finnas en stabilitet där så att de ska kunna utöka. Sen så ser vi på idén med att bilda ett utvecklingsbolag då kommunen ihop med lite företagare, och se om vi kan locka arbetstillfällen på det sättet” (Carina Gullberg (S), Gullspång)

Bostäder

Kommunstyrelseordförandena från Åmål, Svenljunga och Töreboda talar om att det kommer byggas fler lägenheter i framtiden.

”Vi bygger i de kommunala bostadsbolagen. Vi startade här för en månad sen ungefär med nya lägenheter. Vi har tre privata intressenter som vill att vi ändrar planerna, så att vi kan tillåta att byggnation på olika centrala tomter och även höja höjden på byggnaderna.” (Bengt Sjöberg (M), Töreboda)

Skola

Både Gullspång och Tranemo lyfter fram att de i framtiden ska satsa mer på skolan.

”Det här har vi sett som en stor utmaning och oavsett det så har vi gått ut nu och sagt att senast 2018 ska vi ha en skola som är i nationell toppklass.” (Crister Persson (C), Tranemo)

EU tror på oss

Töreboda och Sotenäs berättar att de sökt bidrag och stöd från EU och att de känner ett stöd från regionen.

”Det är svårt att se det ännu tycker jag. Den här symbiosen det är i sin linda, vi håller på att starta upp det och vi har fått stöd. EU tror på oss, regionen tror på oss och staten är inne med en AP-fond och ska satsa pengar.” (Mats Abrahamsson (M), Sotenäs)

8. Svar på frågeställningar och slutsats

Syftet med denna undersökning var att ta reda på om kommunstyrelseordförandena i de kommuner i Västra Götaland som minskar i invånarantal upplever att minskningen är ett problem och i så fall hur, samt vad de i så fall gör åt sina upplevda problem.

Under vägens gång har vi insett att problematiken med minskande invånarantal är invecklad. Att en kommun minskar beror inte bara på en faktor, utan på flera tillsammans. Men det är inte alla kommunstyrelseordföranden som anser att det är ett problem att de har minskat och de har inte heller som mål att öka. Dessa kommuner är nöjda med situationen som är och kämpar istället för att skapa en så bra miljö som möjligt för de som faktiskt bor i kommunen. Men i vår undersökning framkom det att de allra flesta kommunstyrelseordförandena upplever att det är problematiskt att deras invånarantal minskar. Områden de beskriver sig ha problem med är ett minskat skatteunderlag, bostäder, ungdomsflytt, jobb och infrastruktur.

Flera kommunstyrelseordföranden tar upp att färre invånare leder till ett minskat skatteunderlag, vilket gör det svårt för dem att satsa pengar i olika strategier som skulle kunna leda till nya invånare. Detta leder alltså för flera kommuner till en negativ spiral.

För flera kommuner är det ett problem att många ungdomar flyttar iväg för studier och jobb. Detta hänger också ihop med att det i flera kommuner är brist på arbete.

Många kommunstyrelseordföranden säger också att det är brist på bostäder i deras kommun, som i sin tur leder till att de har problem med att kunna ta emot fler invånare. Några av de tillfrågade kommunstyrelseordförandena nämner även att de har problem med infrastrukturen, vilket gör att kommunen inte är så attraktiv som den skulle kunna vara, för egna och utomstående pendlare.

De kommunstyrelseordföranden som i undersökningen beskriver utflyttning som ett problem, har också många olika idéer om hur de ska arbeta för att lösa sagda problem. Det finns dock inte någon som säger rakt ut att de har lösningen, däremot har de strategier för hur de kan arbeta. De vanligaste strategier som kommunerna nämner att de arbetar med är bostäder, marknadsföring, näringsliv, offentlig service och infrastruktur.

Angående bostäder så nämner kommunstyrelseordförandena precis det som tagits upp i problemavsnittet, att de måste bygga mer för att kunna ta emot nya invånare. Bostäder är en av få kategorier där vi ser ett samband i att näst intill lika många kommunstyrelseordföranden upplever det som ett problem och samtidigt satsar på det som en strategi.

Även marknadsföring sa flera kommunstyrelseordföranden att det är något de använder sig av för att locka nya invånare. I ett par kommuner var just detta en utstickande strategi då man satsade på att marknadsföra kommunen på olika mässor både i Sverige och utomlands.

Flera kommunstyrelseordföranden talade om näringsliv som en viktig aspekt för att kunna öka invånarantalet. De nämnde exempelvis samarbeten på både kommun- och regionnivå som en strategi för att öka företagsamheten.

I ett antal kommuner nämns förbättring av offentlig service som en strategi. Det man då främst pratar om, är att man hoppas kunna locka till sig barnfamiljer genom att ha både en bra skola och bra vård. Barnfamiljer är, bortsett från ungdomar, den grupp som flest efterlyser vad gäller inflyttning till den egna kommunen.

Infrastruktur är även det en strategi som kommer upp under intervjuerna. Det kommunstyrelseordförandena pratar om då är att förbättra kollektivtrafik, vägar och

bredbandsnätet. Men bland dessa kommuner är Orust den enda kommunen som nämner infrastruktur som både ett problem och som en strategi.

Vi ser också att sambandet mellan vad politikerna nämner som ett problem och som strategier inte alltid sammanfaller. Ett tydligt exempel på det är att flera kommuner tar upp skolan som något de satsar på, men samtidigt är det få som beskriver skolan som något problematiskt under intervjuerna. Det är en intressant observation, däremot kan vi inte dra några slutsatser av varför kommunerna satsar på skolan, men inte talar om den som ett problem. Även vad gäller infrastruktur är det fler kommuner som har det som strategi än som problem.

Om kommunernas problem och strategier har ett samband är för oss svårt att avgöra då det mycket väl kan vara så att kommunen har problem med något, men helt enkelt inte tänkte på att nämna det under intervjuerna. Det kan också vara så att någon önskar dölja något, och därför väljer att inte ta upp det under intervjun.

9. Litterär reflektion

Sanningsanspråk och objektivitet

Som journalist ska man sträva efter att nå sanningen och att nå dit har varit vår ambition med undersökningen och med vår journalistik. Vi ville förmedla en bild av landsbygden som vi tycker att medier tidigare misslyckats med. Gles- och landsbygden har svartmålat som hemska platser som ingen borde besöka. Även om man har ett sanningsanspråk måste man acceptera att ett skeende kan beskrivas på olika sätt, men fortfarande vara sanna.²⁴ Vi anser att vi nått upp till en så sann bild som möjligt där vi främst låtit de som faktiskt bor och verkar på landsbygden och på mindre orter har fått komma till tals och fått berätta om deras verklighet. Däremot kanske andra intervjupersoner skulle ge en annan bild av fenomenet vi vill berätta om. Men även om de hade gett en annan bild betyder det inte att någons bild är mer sann utan de kan båda ha ett sanningsanspråk.

Objektiviteten har också varit viktig för oss och Molander menar att det uppstår brister i objektiviteten när framställningen blir partisk antingen genom att den innehåller påståenden som är falska eller att man förtiger viktiga fakta.²⁵

I boken "Qualitative research of journalism – taking it to the streets" beskrivs de begränsningar som finns i den kvalitativa metoden²⁶ Eftersom den kräver en tolkning från publiken så är den beroende av att journalisten framför sitt arbete på ett sätt som är trovärdigt och tolkas på rätt sätt av publiken. Vi har varit noggranna med hur vi genomfört intervjuerna, hur vi har tolkat vad respondenterna sagt och att vi anser oss ha god validitet, alltså att vi undersökt det vi avsett att undersöka. Detta var viktigt för oss för att det journalistiska vi producerat, med vår undersökning som grund, ska uppfylla ett krav på sanningsanspråk i så hög grad som möjligt.

Dramaturgi

Det journalistiska materialet vi har presenteras som en artikelserie i fem delar, uppdelat på fyra dagar. Dag ett presenterar vi i en artikel de problem som kommunerna som intervjuats upplever att de brottas med till följd av ett minskat invånarantal. Dag två tar vi med läsarna på en resa till Gullspång, en kommun som är hårt drabbad av avfolkning. Artikeln om Gullspång är vårt "på plats reportage" och i den är vi som reportrar med som aktörer och driver berättandet framåt. I boken Grävande journalistik menar Hansson att det kan vara både bra och dåligt att ha sitt reporter-jag med, i vårt fall reporter-oss. Det gäller att vara aktsam över hur man använder det, man får inte framstå som en hjälte då det kan verka både tråkigt och patetiskt. Det är därför bättre försöka visa publiken hur grävandet går till som ett sätt att visa öppenhet och genom det öka trovärdigheten. När vi använder oss av vårt reporter-oss är det främst för att det ger en naturlig dramaturgi till berättandet. Även detta tar Hansson upp i kapitlet "Berätta en historia".²⁷ I samma kapitel skriver han även om vikten av att samla på guldkorn. När man är ute på en plats och genomför en intervju är det viktigt att samla på detaljer och scener.²⁸ Detta tog vi också fasta på när vi var i Gullspång.

Dag tre fokuserar vi på de strategier som kommunerna använder sig av och avslutningsdagen har vi en artikel med Västra Götalandsregionen och en kommenterande

²⁴ P Molander, "Journalisten som forskare" i Krogh, T (ed) *Journalistisk kvalitet?*: Stiftelsen Institutet för mediestudier, Stockholm, 2010, S. 192.

²⁵ P Molander, "Journalisten som forskare" i Krogh, T (ed) *Journalistisk kvalitet?*: Stiftelsen Institutet för mediestudier, Stockholm, 2010, S. 192.

²⁶ S Hartin Iorio, (red.) *Qualitative Research in Journalism – taking it to the streets*, Routledge, New York, 2003, S. 179.

²⁷ N. Hansson, *Grävande journalistik*, Ordfront, Stockholm, 2009, S. 259-260.

²⁸ N. Hansson, *Grävande journalistik*, Ordfront, Stockholm, 2009, S. 261

analys av läget för de kommuner som minskar. Den här planen är framtagen då vi tror att den blir mest spännande för läsarna och att det dramaturgiskt fungerar. Vi kommer även att variera textlängd på artiklarna för att det inte ska kännas för tungt för läsaren. Vi vill heller inte avslöja hela vår undersökning i direkt i första artikeln. Utan vi vill låta publiken hållas lite för att öka spänningen.

Bortvalt material

Molander skriver också om att en framställning ska vara rättvisande om den inte utelämnar fakta som är väsentlig.²⁹ Givetvis har vi valt bort fakta när vi presenterar vårt material. Men vi har nog övervägt och kommit fram till att de fakta vi valt bort inte har varit väsentliga för det vi vill berätta. Det skulle antagligen bara krångla till det för läsaren och därför inte ansetts relevant.

Vi har inte med hela resultatet som vi har kommit fram till i den vetenskapliga undersökningen i vårt journalistiska material. Detta för att allt inte är intressant för läsaren och det skulle bli för mycket att komma ihåg och ta in. När vi presenterar resultatet i den vetenskapliga delen får den stå för sig själv. Däremot i den journalistiska delen kommenteras det av två olika forskare. Detta för att resultatet ska sättas in i ett perspektiv och göras mer intressant för läsaren. De har där fått dra slutsatser om hur kommunerna arbetar och vilka effekter deras arbete ger.

Ansvar

I boken *Grävande journalistik* skriver Nils Hanson, under kapitlet "Utkräva ansvar", om ansvarsintervjun.³⁰ Hanson poängterar att syftet inte ska bli att sätta dit någon - utan att vi uppriktigt ska vilja gå till botten med den ansvariges roll i det hela. Detta angränsar det tankesätt vi haft när vi genomfört våra samtalsintervjuer, då vi snarare velat hålla en god ton i samtalen än att gå hårt åt politikerna och ställa dem mot väggen. Däremot hade vi velat ha en ansvarsintervju med högre uppsatta politiker eller andra som kan vara ansvariga för att kommuner minskar.

Vidare skriver Hanson om svårigheten att hitta en ansvarig på rätt nivå.³¹ Ett beslut som tagits för längesen i en kommun kan påverka hur situationen ser ut idag, men varken "dåtidens" eller "nutidens" politiker kan ensam ställas till svars. Tanken var att vi skulle få fram vem som var ansvarig för kommunernas situation, men efter att ha grävt ett tag märkte vi att ingen ansåg sig ha ansvar. Den intervju som skulle kunna vara ansvarsutkrävande är den som genomfördes med Västra Götalandsregionen. Men de som vi intervjuat till den ansåg vi inte vara på rätt nivå. Vi hade som ambition att intervjua Ann-Sofi Lodin som är regiondirektör. När hon inte ville ställa upp efter att först ha försökt att nå henne under en lång tid fick vi i det fallet nöja oss med de som kunde och ville. Vi försökte också att få en intervju med landsbygdsministern Sven-Erik Bucht. Men inte heller han hade tid eller viljan att ställa upp. Vi försökte få en intervju med någon annan på departementet, men det gick tyvärr inte heller att lösa. Detta tycker vi är en nackdel för vårt journalistiska arbete, men med tanke på att ingen ville ställa upp får vi vara transparenta och tydliga med det. Samt redovisa för våra läsare att vi haft som ambition att intervjua dem.

²⁹ P Molander, "Journalisten som forskare" i Krogh, T (ed) *Journalistisk kvalitet?*: Stiftelsen Institutet för mediastudier, Stockholm, 2010, s. 192.

³⁰ N Hansson, *Grävande journalistik*, Ordfronts Förlag, Stockholm, 2009, s. 228.

³¹ N Hansson, *Grävande journalistik*, Ordfronts Förlag, Stockholm, 2009, s. 230.

9.1 Framtida undersökningar

Undersökningen är avgränsad till de kommuner i Västra Götaland som haft ett minskat invånarantal det senaste decenniet. Vidare forskning skulle kunna se till andra delar av landet. Vad finns det för likheter respektive skillnader i Sveriges olika kommuner?

Efter att vi undersökt hur kommunstyrelseordförandena i de kommuner som tappar invånare i Västra Götaland ser på situationen, hade det varit intressant att vidga perspektivet. Exempelvis skulle en framtida undersökning kunna undersöka hur invånarna i kommunerna uppfattar situationen, märker de av de satsningar som politikerna talar om?

Vidare hade det varit intressant att se till en ännu högre nivå, där man skulle kunna sätta statens åtgärder mot kommunernas problem. Görs det tillräckligt på regeringsnivå för att hjälpa kommunerna motverka det minskade invånarantalet?

Något vi reflekterat över under arbetets gång är att många av kommunstyrelseordförandena är socialdemokrater. En tanke är att det beror på att kommunerna tidigare varit bruksorter och det kan eventuellt finnas en tradition av att rösta på ett arbetarparti. En annan tanke är att det i den socialdemokratiska politiken inte är samma fokus på företagande och näringsliv som i den moderata. Detta är förstås bara spekulationer, men det hade som sagt varit intressant att undersöka saken.

9.2 Källförteckning

Skriftliga källor

Altheide, D. (1996) "Ethnographic Content Analysis" [utdrag]. I 'Qualitative Media Analysis'. s.13-29. Thousand Oaks. Sage Publications.

Altheide, D., Schneider, J. (2013) *Qualitative Media Analysis*. Arizona. Sage Publications.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wägnerud, L. (2012) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm. Norstedts Juridik.

Hansson, N. (2009) *Grävande journalistik*. Stockholm. Ordfronts Förlag.

Hartin Iorio, S. (red.) (2003) *Qualitative Research in Journalism – taking it to the streets*. New York. Routledge.

Jacobsson, T. (2007) *Mot strömmen - en liten kommun med tillväxt: Platsmarknadsföring i Nyköping*. Södertörns Högskola.

Järvstråt, L. (2011) *Analys av flyttmönster i Norrköpings kommun*. Linköpings universitet.

Karlsson, J. (2009) *Utvecklingsfrågor i den lilla kommunen*. Växjö universitet.

Lexén, R. Torége, J. (2002) *Mot strömmen: en studie om inflyttare till mindre kommuner*. Stockholm. Sveriges Kommuner och Landsting.

Lundström, L. (2013) *Faktorer som påverkar flyttningar samt samband mellan flyttningar och folkmängd*. Stadskontoret i Jönköping.

Mellander, C. Florida, R. (2012) *The Rise of Skills: Human Capital, the Creative Class, and Regional Development*. Stockholm. CESIS.

Merriam, S. B. (1994) "Validitet, reliabilitet och etik i fallstudier" [utdrag]. I *Fallstudien som forskningsmetod*. ss. 174-188. Lund. Studentlitteratur.

Merriam, S. B. (2009) "What is Qualitative Research?" [utdrag, kapitel]. I *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. ss. 5-19. San Francisco. Jossey-Bass.

Moberg, U. (2012) *Varför flyttar svenska barnfamiljer?* Stockholms läns landsting.

Molander, P. (2010) "Journalisten som forskare" i Krogh, T (ed) *Journalistisk kvalitet?* Stockholm. Stiftelsen Institutet för mediastudier.

Niedomysl, T. *Vad gör attraktiva miljöer attraktiva? En studie av flyttarens dilemma*. Uppsala universitet.

Pettersson, L. (2013) *Att vända ut och in på en kommun*. Uppsala universitet.

Muntliga källor

Boyton Jane, regionutvecklare. Regionalt serviceprogram i Västra Götaland. Tel: 010-441 16 45, jane.boyton@vgregion.se
Dahlman, Julia, egenföretagare i Gullspång, 0739-554144, 2015/05/13
Gullberg, Carina, kommunstyrelsens ordförande i Gullspång, 2015/05/13
Helge, Pia, Gullspång IF, 0702-451110, 2015/05/13
Lodin, Ann-Sofi, regiondirektör Västra Götalandsregionen, Tel: 010-4410160, ann-sofi.lodin@vgregion.se
Mellander, Charlotta, professor i nationalekonomi med inriktning mot regionalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping, 036-101757, 2015/03/12 & 2015/05/04
Niedomyśl, Thomas, kulturgeograf, docent och universitetslektor vid Lunds universitet, 046-2220327, 2015/03/11
Nilsson, Ingela. Pressekreterare hos Sven-Erik Bucht (S). Telefon 08-405 11 88, mobiltelefon 072-551 41 16, ingela.nilsson@regeringskansliet.se
Svensson, Ann-Charlotte, Gullspång IF, 0709-531193, 2015/05/13
Zetterberg Jensen, Suzanne, regionutvecklare. Regionalt serviceprogram i Västra Götaland. Tel: 010-441 16 56, susanne.zetterberg.jensen@vgregion.se

Kommunstyrelsens ordförande i respektive kommun:

Abrahamsson (M), Mats, Sotenäs, 0523-664520, 0702-139574, 2015/03/30 kl 15:00
Andersson (M), Daniel, Essunga, 0512-57020, 2015/04/01 kl 13:00
Börjesson (S), Ulla, Färgelanda, 0528-567110, 0766-352591, 2015/03/26 kl 14:00
Carling (C), Martin, Dals-Ed, 0534-19000, 2015/03/30 kl 14:00
Carlsson (S), Stefan, Svenljunga, 0325-18314, 2015/03/31 kl 10:00
Eriksson (S), Per, Bengtsfors, 0531-526104, 2015/04/08 kl 13:30
Gadde (S), Kerstin, Orust, 0708-655645, 0304-334328, 2015/03/26 kl 10:00
Gullberg (S), Carina, Gullspång, 0506-36289, 2015/04/01 kl 13:30
Johansson (S), Jan-Olof, Lysekil, 0523-613135, 0761-083807, 2015/03/31 kl 9:00
Johansson (S), Tommy W. Mellerud, 0703-776275, 0530-18000, 2015/03/30 kl 15:00
Karlsson (S), Michael, Åmål, 0532-17017, 0766-219945, 2015/03/30 kl 13:00
Karlsson (S), Åsa, Munkedal, 0524-18167, 2015/04/08 kl 14:00
Larsson (M), Kent, Grästorp, 0514-58132, 0708-869950, 2015/03/31 kl 10:00
Lindroth (S), Peter, Karlsborg, 0505-17159, 0705-447159, 2015/03/30 kl 9:00
Nelander (S), Fredrik, Vara, 0512-31921, 2015/04/01 kl 10:00
Sjöberg (M), Bengt, Töreboda, 0506-18000, 2015/04/01 kl 11:00
Persson (C), Crister, Tranemo, 0705-427770, 2015/03/30 kl 10:30

Webbsidor - med datum då de besöktes

20150518

Svanström S. (2015) "Urbanisering - från land till land". Statistiska centralbyrån. Publicerad 2015-03-03

<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Urbanisering--fran-land-till-stad/#>

20150519

Grums kommun, "Angående SVT:s Uppdrag Granskning". Senast uppdaterad 2015-04-21.

<http://www.grums.se/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/angaendesvtsuppdraggranskning.2811.html>

20150519

Hanson, Nils. 2015-03-12, "Vi gör inte anspråk på sanningen om Grums. Replik om "Uppdrag granskning" från Nils Hanson."

<http://www.aftonbladet.se/debatt/article20457866.ab>

20150520

Västra Götalandsregionen. "Regionalt serviceprogram för landsbygd och skärgårdsområden i Västra Götaland 2014-2018."

[http://www.vgregion.se/upload/Regionutveckling/Naringsliv/RegionaltSP/2014/Regionalt_servic
eprogram_VastraGotaland.pdf](http://www.vgregion.se/upload/Regionutveckling/Naringsliv/RegionaltSP/2014/Regionalt_servic
eprogram_VastraGotaland.pdf)

20150520

Gullspång kommun. "Kommunfakta." Senast uppdaterad 2015-05-18

[http://gullspang.se/Gullspang/Startsida-Gullspang/Toppmeny/Kommun--
Politik/Kommunfakta.html](http://gullspang.se/Gullspang/Startsida-Gullspang/Toppmeny/Kommun--
Politik/Kommunfakta.html)

Nationalencyklopedin, a-region.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/a-region>

20150522

Heldmark, Thomas. "Kommunernas reklam påverkar inte våra flyttbeslut". Senast uppdaterad 2009-08-26

[http://www.vr.se/amnesomraden/amnesomraden/humanioraochsamhalle/manadensprojekt/kommuner
nasreklampanverkarintevaraflyttbeslut.4.2d90e1b81116cee9c4e80004109.html](http://www.vr.se/amnesomraden/amnesomraden/humanioraochsamhalle/manadensprojekt/kommuner
nasreklampanverkarintevaraflyttbeslut.4.2d90e1b81116cee9c4e80004109.html)

20150604

Fokus. "Här är det bäst att bo 2015". Publicerad 2015-05-28

<http://www.fokus.se/bastattbo/har-ar-det-bast-att-bo-2015-2/>

20150528

Dagens Samhälle. "Sveriges 54 superkommuner". Publicerad 2013-09-03

<http://www.dagenssamhalle.se/nyhet/sveriges-54-superkommuner-6115>

SVT Uppdrag Granskning. "Leva och dö i Grums". Sändes 2014-03-11.

<http://www.svt.se/ug/se-program/uppdrag-granskning-avsnitt-9?autostart=true>

"Från folkbrist till en åldrande befolkning - glimtar ur en unik befolkningsstatistik under 250. Fakta inför 2000-talet", SCB, Befolkning och välfärd, Bulls tryckeri, Halmstad 1999.11
ISBN 91-618-1027-4

<http://www.scb.se/statistik/be/aa9999/2003m00/be90s%C3%859901.pdf>

"Till och från Västra Götaland - En rapport om flyttströmmar", publicerad 2010, Enheten Analys och uppföljning Västra Götalandsregionen. Rapporten har skrivits av Keili Jögeva Saluveer, analytiker vid Västra Götalandsregionen.

<http://www.vgregion.se/Pages/192696/FlyttstudieSlutversion.pdf>

10. Använda bilder

Vi använder oss främst av bilder som vi själva tagit fotograferat. Men för att ge en tydlig överblick över kommunerna har vi även använt en karta över Västra Götaland. Vi har pratat med Niclas Samsioe, kommunikatör på Västra Götalandsregionen, som gett oss tillåtelse att använda bilden. Kartan är hämtad från Länsstyrelsen Västra Götaland.

11. Arbetsfördelning

Vi har delat upp arbetet mellan oss så att alla har gjort lika mycket. Alla har varit lika delaktiga i att skriva intervjufrågor, och ringa till kommunalråden. Vi delade upp så att alla fick kontakta lika många. Den man själv kontaktat intervjuade man sedan också. Tyvärr kunde vi inte nå full rättvisa här då de inte gick att dela upp jämt emellan oss.

Även metoden har vi skrivit tillsammans, vi har delat upp de olika kategorierna sen har vi läst igenom och diskuterat vad som skrivits så att alla är överens. Likadant har vi gjort när vi skrivit artiklarna. Det kanske inte har varit det mest effektiva, men vi vill att alla ska kunna stå bakom det vi gjort.

När det gäller intervjuer till det journalistiska arbetet har vi turats om att ringa och boka in tider. Sen har vi för det mesta genomfört intervjuerna ihop.

I Gullspång delade vi upp arbetet jämnt mellan oss. Daniel tog foton, men vi diskuterade våra bildval tillsammans. Vad gäller intervjuerna gjorde vi dem tillsammans, men en person per intervju var huvudansvarig för att driva intervjun framåt.

När det var dags för att redigera vårt material, gjorde vi som vi brukar göra och delade upp allt rättvist mellan oss. När någon i gruppen redigerat färdigt en sida visade vi för varandra i gruppen och diskuterade vad vi tyckte innan vi samstämmt godkände resultatet.

12. Målgrupp

Vi vill publicera vår artikelserie i Göteborgs-Posten. Vi anser att den geografiska avgränsning som vi gjort, Västra Götaland, passar tidningens målgrupp väl. Vi valde den regionen dels för att underlätta undersökningen, men också för att anpassa vår journalistiska produkt till en målgrupp, alltså invånare i Västra Götaland. Vi har tänkt att publicera en artikelserie i fem delar, fördelad på tre dagar. Artiklarnas textlängd varierar mellan 3000 till drygt 5000.

13. Bilagor

Bilaga 1

Frågeschema:

Tema - Problem

Ni har haft ett minskat invånarantal de senaste 10 åren, hur ser du på det?

Vad tror du det beror på?

Hur har ni av påverkats av att ert invånarantal har minskat?

Är det ett problem för er kommun att ni minskar i antal? Hur?

Arbetar ni för att öka antalet invånare? I så fall hur?

Tema - in-/utflyttning

Vilka är det som flyttar till/från er kommun?

Vilka vill ni ska flytta till er?

Tema - strategi

Vad skulle du säga är er kommuns goda sidor? Vad gör er kommun attraktiv?

Hur arbetar ni för att göra er kommun attraktiv?

Har ni ändrat detta arbetssätt de senaste 10 åren, i så fall hur och varför?

Har ni sett några konkreta resultat? Vad? Hur?

Satsar ni mer på något speciellt område inom kommunens verksamheter?

Tema - Framtid

Hur ser ni på framtiden för er kommun?

Övrigt

Är det något du vill tillägga som inte redan tagits upp?

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

"ALLA KAN JU

Mer än var tredje kommun i Västra Götaland har tappat invånare under de senaste tio åren. Men är det ett problem att kommunen minskar? – Det kan vara okej att minska, frågan är bara hur man hanterar det, säger Martin Carling, kommunstyrelsens ordförande i Dals-Ed.

VÄSTSVENRIKE: En ny undersökning från journalistprogrammet vid Göteborgs universitet visar att 17 av 49 kommuner i Västra Götaland har tappat invånare under det senaste decenniet.

Syftet med undersökningen var att ta reda på hur man i kommunerna förhåller sig till det minskade invånarantalet, genom att låta kommunstyrelsens ordförande i dessa 17 kommuner berätta om vilka problem som uppstått till följd av detta.

Det visade sig att det råder väldigt delade meningar om vad man kan göra. Enligt Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping, finns det inga enkla lösningar. Hon har forskat på regional utveckling och menar att minskande kommuner troligen är den största utmaningen som Sverige står inför på sikt.

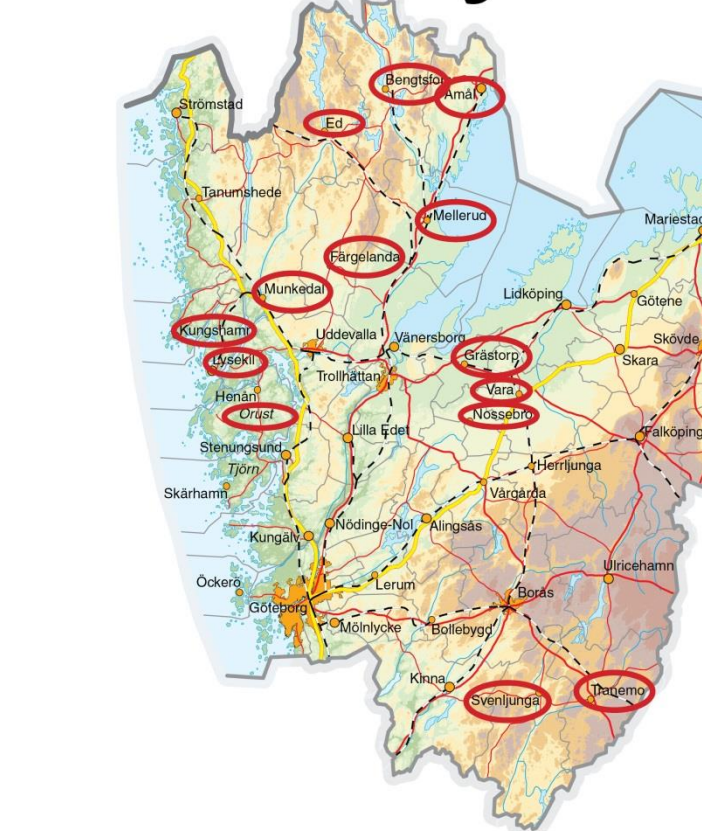
– Hade det funnits något universellt som kommunerna kunde göra för att motverka detta så hade de naturligtvis redan tagit reda på det och gjort det för länge sen, säger hon.

I UNDERSÖKNINGEN kom det fram att de största problemen som kommunerna brottas med på grund av det minskade invånarantalet är, bostadsbrist, ungdomsflytt, arbetsbrist och ett minskat skatteunderlag. Och om kommunens skatteunderlag minskar gäller det att prioritera rätt med hur man använder sina tillgångar, berättar Kent Larsson (M), ordförande i Grästorp kommunstyrelse. Men det blir också en fråga om vilka invånare man har i kommunen.

"För vissa är det aldrig okej att säga att man minskar, men det kan det vara"

Martin Carling (C)
 Kommunstyrelsens ordförande i Dals-Ed.

– Ja, det är de äldre och de yngre som kostar pengar. Det är de som är arbetsföra som drar in pengar, och det är tyvärr den kategorin som har minskat. Så utgifterna ligger kvar och ser bara ut att öka framöver tack vare att det blir de äldre som stannar, säger Kent Larsson (M). Men olika kommuner har olika förutsättningar att hålla

Kartan visar centralorter i Västra Götalands kommuner. De markerade centralorterna ligger i de kommuner som haft ett minskat invånarantal under det

fast i sina arbetsföra invånare. Enligt Charlotta Mellander är det en viss typ av kommun som över tid tappar invånare. Hon menar att de faktorer som avgör hur det går för en plats är dels hur nära en storstadsregion den ligger, dels vilket service- och kulturutbud som den kan erbjuda. – Man kan se att de stora vinnarna är de som har ett rikt utbud i kombination med en attraktiv arbetsmarknad, säger hon.

MICHAEL KARLSSON (S), kommunstyrelsens ordförande i Amål, menar att han, trots långa avstånd till närmsta storstadsregion, ser en stor fördel i deras goda kommunikationer till både Trollhättan, Karlstad, Göteborg och Oslo.

– Vi tror också stenhårt på vår möjlighet att stå oss väl i konkurrensen med närliggande kommuner, och har därför sagt nej till köpcentrum och extern

Befolkningsminskning mellan 2005 och 2014:

1. Mellerud 7,3%
2. Bengtsfors 6,5%
3. Gullspång 6,3%
4. Färgelanda 4,7%
5. Töreboda 4,2%
6. Sotenäs 4,1%
7. Amål 3,2%
8. Essunga 3,1%
9. Dals-Ed 2,6%
10. Vara 2,6%
11. Lysekil 2,4%
12. Grästorp 2,3%
13. Karlsborg 1,6%
14. Tranemo 1,4%
15. Orust 0,9%
16. Svenljunga 0,6%
17. Munkedal 0,4%

Befolkningsminskning i procent
 Källa: SCB

handel. Vi satsar istället stort på att rusta upp och förstärka den lokala handeln och vårt centrum, säger han.

ALLA DE TILLFRÅGADE kommunerna har strategier för att hantera befolkningsminskningen. Men det finns även de som har strategier för hur de ska öka. Ulla Börjesson (S), kommunstyrelsens ordförande i Färgelanda, berättar att de har bestämt sig för att växa både boende- och arbetsmässigt. – Vi har under ett antal år haft en målsättning att öka men det har saknats aktiva åtgärder, säger hon. Det vi gör nu är att titta på hur boendemiljön kan öka attraktiviteten i Färgelanda.

CHARLOTTA MELLANDER tror dock inte att målsättningen för alla kommunerna i Västra Götaland ska vara att fortsätta växa, utan snarare att tillåta en minskning, samtidigt som

INTE ÖKA”

17 av 49 kommuner i Västra Götaland har haft ett minskat invånarantal under det senaste decenniet.

0 10 20 30 40 50 km

senaste decenniet. Kungälv är centralort i Sotenäs kommun och Hova i Gullspång kommun.

”Hade det funnits något universellt som kommunerna kunde göra för att motverka detta så hade de naturligtvis redan tagit reda på det och gjort det för länge sen”

Charlotta Mellander,
Forskare

livskvaliteten behålls.

– För vissa är det aldrig okej att säga att man minskar, men det kan det vara, säger Martin Carling (C), kommunstyrelsens ordförande i Dals-Ed.

Frågan är hur man gör det och hur man hanterar det. Med en aktiv och medveten strategi kring hur man minskar så kan man ändå upprätthålla en väldigt bra och attraktiv kommun för de som bor här, säger han.

DEN INSTÄLLNINGEN delas även av Peter Lindroth (S), kommunstyrelsens ordförande i Karlsborg, som framhåller hur viktigt det är att också värna om det man har.

– När jag tillträdde så sa jag att istället för att drömma om att bli en kommun med 10 000 invånare så kanske vi ska satsa på att vara en väldigt bra kommun med 6 500. Alla kommuner i Sverige kan inte öka sin befolkning, det finns inga möjligheter för det, säger Peter

Lindroth (S), i Karlsborg.

SAMMANFATTNINGSVIS genomsyras undersökningen ändå av en positiv syn på framtiden, något som Kent Larsson (M) i Grästorps understryker.

– Ja, vi har ett jäkla go här i Grästorps, det är full fart framåt och en framåtanda. Sen får vi ändå dras med den här allmänna urbaniseringen som är i hela landet, den kommer vi inte bort ifrån, men vi får ju kämpa på utifrån de förhållanden som vi har här, säger han.

Anna Erwander
Hanna Karlsson
Daniel Kämäräinen

Läs imorgon:
• Häng med på en spännande resa till Gullspångs kommun

BILD: Länsstyrelsen Västra Götaland

Undersökningen i korthet:

- Undersökningen var grund till en magisteruppsats under våren 2015 på JMG vid Göteborgs universitet.
- Kommunstyrelsens ordförande i de 17 kommuner, som tappade invånare mellan 2005-2014, fick i intervjuer berätta om hur de tar sig an det minskade invånarantalet.
- Intervjuerna fokuserade på fyra teman: problem, strategier, in- och utflyttning samt framtid.
- De sammanlagt 17 stycken intervjuade ordförandena hör hemma i: Bengtsfors, Essunga, Fargelanda, Grästorps, Gullspång, Karlsborg, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Orust, Sotenäs, Svenljunga, Töreboda, Tranemo, Vara, Dals-Ed och Amål.

Rädda bina!

I vissa områden i Kina har man besprutad bort bina, så nu måste människor pollinera fruktträden. Och i Sverige är var tredje art utrotningshotad. Var med oss och rädda bina!

Läs mer på naturskyddsforeningen.se

SMS:Sa MEDLEM till 72 900.
(normal SMS-taxa gäller)
Medlemskapet kostar 24 kr/mån

Naturskyddsforeningen

Har du riktig otur plockar vi upp dig gratis.

Vårt viktigaste jobb är att rädda liv. Det tar vi självklart aldrig betalt för. Men vad många inte vet, är att det kan kosta båtägaren både fyr- och femsiffriga belopp om det inte är någon akut sjönöd med fara för liv – sådana är reglerna till sjöss. Du måste alltså ha extrem otur och hamma i livsfara för att vara säker på att få gratis hjälp. Eller vara medlem i Sjöräddningssällskapet. Då kostar det ingenting att få hjälp vid t.ex. motorstopp eller roderhaveri. Det är vårt tack till alla våra medlemmar för deras stöd. Vi får nämligen inga bidrag från staten utan är helt beroende av ideella insatser, gåvor och medlemsavgifter. Bli medlem på sjoraddning.se eller ring 077-379 00 90.

SJÖRÄDDNINGSSÄLLSKAPET

Vi ställer upp i alla väder.

Även när det är kav lugnt.

Vi är en ideell förening som räddar liv till sjöss, utan bidrag från staten. Så stöd oss genom att bli medlem. Som tack får du kostnadsfri hjälp vid t.ex. motorstopp eller

GULLSPÅNG FOREVER?

Nästan en hel generation i flera av kommunerna i Västra Götaland försvinner. Gullspång är en kommun som kämpar för att få ungdomarna att återvända efter att de studerat klart.

—Att ungdomar flyttar är ett stort dilemma för många kommuner, säger Carina Gullberg (S) kommunstyrelsens ordförande.

GULLSPÅNG: Vi besöker det lilla samhället Gullspång en dag i mitten av maj. Det första vi möter när vi närmar oss centrum är en restaurang med namnet "Glada laxen". Bilen parkerar vi intill torget mitt i centrum. Varsolen skiner över Gullspång, men torget är nästan helt tomt på folk.

Vår förhoppning är att träffa ungdomar som kan berätta hur de ser på framtiden. Men att få tag på dem visar sig vara svårt. Det är kanske inte så konstigt då vår undersökning visar att ungdomsflytten är ett av de västsvenska kommunernas största problem. I just Gullspång är problemet extra tydligt. Drygt 20 procent av alla ungdomar mellan 18 och 25 år flyttar härifrån.

I GULLSPÅNGS KOMMUN finns bara grundskolor. För att läsa på gymnasiet måste kommunens ungdomar därför åka till Mariestad, Skövde eller någon annan närliggande stad och när studentsången klingat ut är det inte många som återvänder.

Vi bestämmer oss för att promenera runt i samhället Gull-

spång. Längs med järnvägen står dressiner redo att hyras ut. Det går inte längre någon järnvägstrafik genom Gullspång och dressinerna hyrs istället ut till turister som vill uppleva ett litet äventyr. Idag är uthyrningen stängd, och Gullspång är lugnt och stilla.

När vi vandrar vidare ser vi en öppen dörr och stiger in. Pia Helge och Ann-Charlotte Svensson, som båda är aktiva

"Det är nog många som tänker att 'jag måste flytta iväg för att plugga och skaffa ett jobb'"

Julia Dahlman,
Frisör

inom den lokala idrottsrörelsen. Gullspåns IF, sitter inne på föreningens kansli. Vi berättar att vi skriver om Gullspång, kommunen som tappar sina unga. Pia Helge välkomnar oss in och vi får slå oss ned.

— Det jag uppskattar med Gullspång är att man syns. Det är svårt att förklara, men det

finns alltid någon att heja på, säger Pia Helge.

Ann-Charlotte Svensson håller med.

— Ja, det är skönt. Och sen är det ju även naturen och vattnet. Man tänker inte på det riktigt när man bor här, hur fint det är, säger hon.

VI NICKAR instämmande, på vägen hit pratade vi just om vilken idyllisk miljö här är. Men trots närhet till ljuva sommarlopp, blomstrande ångar och gröna skogar, blåser nu kalla vindar i Gullspång.

— Ja, det var annat förr, berättar Pia Helge. Då var det matvarusaffär i Otterbäckens, den finns inte längre. Mittenom ICA låg ju Konsum. Vi hade en skoaffär där borta som också försunnit, och järnhandeln stängde i fjol, säger hon.

Gullspång lider av hög ungdomsarbetslöshet, ojämn demografi och minskade skatteintäkter till följd av ett minskat invånarantal. I den årliga kommunrankingen "Bäst att bo" i tidningen Fokus, kom Gullspång i år på plats 285 av Sveriges samtliga 290 kommuner. Gullspång som förr var känd som en bruksort, har idag inte många arbetstillfällen kvar.

TROTS DETTA tycker Pia Helge och Ann-Charlotte Svensson att det är en bra kommun att bo i. Men de vet också att det är svårt att behålla ungdomarna, och de försöker ta kontakt med dem efter att de flyttat iväg, för att försöka locka dem tillbaka.

— Det har ju varit så att vi har tagit kontakt, om vi behöver domare till exempel, då har vi kontaktat dem igen och frågat om de vill komma tillbaka, säger Pia Helge.

Vår jakt på unga invånare i Gullspång fortsätter. Pia Helge och Ann-Charlotte Svensson tipsar oss om att prata med tjejen i lokalen intill. Hon driver en frisørsalong. Vi knackar på, men ingen öppnar.

Det närmar sig lunchtid och vi går tillbaka till torget. Kan-

Tröts att Gullspåns kommun mött många motgångar de senaste decennierna med nedlagda bruk och berg (S) (längst ner th) hoppfall inför framtiden.

ske dyker några Gullspångsbor upp för att handla? Fortfarande folktomt, så när som på en äldre man med flakmoped och långt vitt hår.

EFTER EN STUND kommer en ung tjej ut från mataffären. Vi går fram för att hälsa och det visar sig vara Julia Dahlman, tjejen som driver frisørsalongen. Hon bjuder med oss dit. Där ställer hon fram stolar till oss och börjar berätta.

— Den största anledningen till att jag flyttade till Gullspång är för att min pojkvän är härifrån, säger hon.

DET ÄR SNART ett år sedan hon slog upp dörrarna till salongen som hon driver helt själv och hon berättar att verksamheten går riktigt bra. Alltifrån yngre tjejer till äldre män och kvinnor i 60-års åldern får sina frisyrer fixade hos henne. Lokalen är ljus och avskalat inredd.

— Jag har ordnat det mesta själv, säger Julia Dahlman. Trots att hon tillsammans med sin pojkvän valde att flytta tillbaka till Gullspång, förstår hon varför andra väljer att inte göra det.

— Det är nog många som tänker att "jag måste flytta iväg

för att plugga och skaffa ett jobb". Då finns det inte många möjligheter att bo kvar, säger Julia Dahlman.

Sjutton kilometer sydost om Gullspång ligger Hova. När vi anländer möts vi av en rid- och förstår direkt att vi har kommit rätt. Örens historia, med "slaget i Hova" som

"Det har varit en utmaning för oss. När vi slogs samman var det inte alls naturligt att vi skulle hänga ihop och det har lett till en del bråk"

Carina Gullberg (S),
Kommunstyrelsens ordförande i
Gullspåns kommun

kronan på verket, är något som kommunen marknadsför sig genom. Bland annat anordnas Ridderveckan varje sommar till minne av händelsen. Hova är även känt för att det var där som fotbollsspelaren Andreas Andersson började sin karriär, samt att ABBAs manager Stikkan Andersson kommer härifrån.

Ann-Charlotte Svensson och Pia Helge är aktiva inom föreningslivet i Gullspång.
Foto: Daniel Kämäräinen

ett minskat invånarantal är det hoppfullt i Gullspång, det tycker både Julia Dahlman (längst upp Lv) och kommunstyrelsens ordförande Carina Gull-

Förr var Hova och Gullspång uppdelade i två kommuner men efter den stora kommunreformen 1971 blev de ett då Amnehärads landskommun, Hova landskommun och en del av Visnumms landskommun slogs samman.

– Det har varit en utmaning för oss. När vi slogs samman var det inte alls naturligt att vi skulle hänga ihop och det har lett till en del bråk. Men jag säger så här, att vi får samsa oss och göra det bästa av situationen, berättar Carina Gullberg som är kommunstyrelsens ordförande i Gullspång.

KOMMUNHUSET LIGGER mitt i Hova och det är där vi träffar Carina Gullberg. Hon städar bort en del papper och högar av pärmar från det stora mörka bordet som hon har på sitt kontor.

– Att ungdomar flyttar är ett stort dilemma för många kommuner, berättar Carina Gullberg.

Hon arbetar dagligen med att förstärka kommunens profil. Målet är att bli en attraktiv kommun för ungdomar och unga vuxna att bo i. Hon säger att hon redan har börjat se resultat.

– Vi bröt ju trenden förra året

Gullspångs kommun i korthet:

- Kommunen har 5229 invånare.
- Centralort i kommunen är Hova.
- Andra tätorter som finns i kommunen är Gullspång, Otterbäck och Skagersvik.
- Sedan 2005 har antalet invånare minskat med 6,3 %.
- 21,2 % av invånarna över 18 år flyttar från kommunen inom en tio års-period.

Källa: gullspang.se och SCB.

och fick en positiv inflyttning. Och det verkar som att det är ungdomar som kommer tillbaka som letar efter hus, och det är ju flera som rekryteras inom skola och vård och då kommer hela familjen med. Jag tror att en nyckel för oss är att få ut den informationen, att det finns möjligheter här, säger Carina Gullberg.

För att få nya invånare att flytta till kommunen måste de kunna erbjuda arbetstillfällen, men det är inte det lättaste

Foto: Daniel Kämäräinen och Carina Gullberg känner sig motarbetad.

– Ett stort problem för oss är att så många statliga arbetstillfällen har försvunnit i och med att postkontor och försäkringskassa har lagts ner. Det finns bara en anställd kvar på arbetsförmedlingen, säger hon.

INNAN VI LÄMNAR Carina Gullberg frågar vi henne om borgen som mötte oss när vi åkte in i Hova.

– Visst är den fin! Vi borde ha en stor lax som möter i Gullspång också. Laxen vi har här är unik, säger hon.

I bilen på väg från Hova tänker vi tillbaka på något som Julia Dahlman sa som dröjer sig kvar i vårt minne.

– Jag trivs här, jag ser en framtid i Gullspång.

Anna Erwander
Hanna Karlsson
Daniel Kämäräinen

Läs imorgon:
• "Inga genvägar för att rädda kommunerna"

Notisrubrik här notisrubrik här notisrubrik här notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här. Notisrubrik här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.
 Notistext här. Notistext här.

INGA GENVÄGAR FÖR ATT RÄDDA KOMMUNERNA

I flera västsvenska kommuner används marknadsföring som ett vapen mot befolkningsminskningen. Men enligt Thomas Niedomysl, kulturgeograf vid Lunds universitet, är inte marknadsföring det mest effektiva sättet att ta död på avfolkningstrenden.
 – Det finns inga mätbara effekter av det överhuvudtaget, säger han.

VÄSTSVENRIKE: I vår undersökning tillfrågades de 17 av Västra Götalands 49 kommuner som under det senaste decenniet haft ett minskande invånarantal. Kommunstyrelsens ordförande i respektive kommun fick svara på vad de använder sig av för strategier för att motverka befolkningsminskningen.

DE OMRÅDEN SOM de främst satsar på är bostäder, marknadsföring, näringsliv, skola och värd samt infrastruktur.

– Ja, det är väl i princip allt en kommun gör och det är ju deras uppdrag också. Det vore förvånande om de inte gjorde det, säger Thomas Niedomysl, kulturgeograf vid Lunds universitet. Thomas Niedomysl menar att om en kommun vill öka sitt invånarantal så måste de först fokusera på grundläggande behov så som arbetstillfällen inom kommunen eller inom rimligt avstånd. Detta är något som flera kommuner satsar på, ett exempel på det är Gullspång.

– Det gäller att jobba med det näringsliv som finns för att det ska finnas en stabilitet där, så att de ska kunna utöka. Sen så ser vi på idén med att bilda ett utvecklingsbolag mellan kommunen och företagare och se om vi kan skapa arbetstillfällen på det sättet, säger Carina Gullberg (S), kommunstyrelsens ordförande i Gullspång.

I DE KOMMUNER där invånarantalet har ökat de senaste åren, beror det främst på flyktmottagning. För dessa kommuner är det viktigt att skapa sysselsättning för de nya invånarna för att möjligheten ska växa så att de sen stannar kvar i kommunen.

– Det är en utmaning som vi har att hantera och vi jobbar intensivt där nu. Vi måste försöka hitta arbete och olika form av

”Det gäller att jobba med det näringsliv som finns”

Carina Gullberg (S),
 Kommunstyrelsens ordförande i
 Gullspång

sysselsättning till våra nyanlända, säger Bengt Sjöberg, (M) kommunstyrelsens ordförande i Töreboda.

I FLERA KOMMUNER är marknadsföring den strategi som

det läggs mest fokus på. Dessa kommuner försöker på olika kreativa sätt marknadsföra sig själva, både i Sverige och utomlands. Dels genom uppdaterade hemsidor, men även genom att besöka mässor.

– I grunden gäller det att göra kommunen bra för de som bor här, invånarna blir de bästa ambassadörerna för att få hit nya invånare. Men vi har även varit nere på Skandinavienmässan i Holland för att locka invånare till kommunen, säger kommunstyrelsens ordförande i Grästorp, Kent Larsson (M).

ÄVEN I MELLERUDS kommun har man arbetat med att locka invånare från Holland. De har upplevt att det gett ett positivt resultat och flera holländare bor nu i kommunen.

Men enligt forskaren Thomas Niedomysl som undersökt fenomenet är marknadsföring inget vinnande koncept.

– Generellt sett, när det gäller marknadsföring som man har riktat mot framförallt storstäder, så finns det ingen mätbar effekt överhuvudtaget, säger han.

EN KOMMUN SOM går mot strömmen, och som helt valt bort att satsa på marknadsföring, är Dals-Ed.

– Vi har ju inte kört någon kampanj eller så, som vissa andra kommuner. Vi har nog koncentrerat oss mer på de stora

frågorna, hur man i generella termer gör kommunen attraktiv, säger Martin Carling (C), kommunstyrelseordförande i Dals-Ed.

Enligt Thomas Niedomysl finns det inga tydliga tecken att reklam påverkar individens flyttbeteende.

– Men att marknadsföra sig är ju ett ganska enkelt sätt för kommunerna att visa handlingskraft. Man kan också se det som ett första steg i att börja arbeta med de här frågorna, mer långsiktigt och kanske även mer effektivt, säger han.

Anna Erwarder
 Hanna Karlsson
 Daniel Kämäräinen

Undersökningen i korthet:

- Undersökningen var grund till en magisteruppsats under våren 2015 på JMG vid Göteborgs universitet.
- Kommunstyrelsens ordförande 17 kommuner, som tappade invånare mellan 2005-2014, fick i intervjuer berätta om hur de tar sig an det minskade invånarantalet.
- De 17 stycken kommunerna är: Bengtsfors, Esunga, Fargelanda, Grästorp, Gullspång, Karlsborg, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Orust, Sotenäs, Svenljunga, Töreboda, Tranemo, Vara, Dals-Ed och Ämål.

Vi är en ideell förening som räddar liv till sjöss, utan bidrag från staten. Så stöd oss genom att bli medlem. Som tack får du kostnadsfri hjälp vid t.ex. motorstopp eller roderhavari – även när det är kav lugnt och ingen akut fara. Sitt in 700:- direkt på pg 900 500-0. Du kan också anmäla dig på sjöräddnings.se eller ringa 077-579 00 90.

Rädda bina!

I vissa områden i Kina har man besprutad bort bina, så nu måste människor pollinera fruktträden. Och i Sverige är var tredje art utrottningshotad. Var med oss och rädda bina!

SMSa MEDLEM till 72 900. (normal SMS-taxa gäller)
 Medlemskapet kostar 24 kr/mån.

Läs mer på naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsforeningen

“Regionen satsar – men frånsäger sig ansvar” “Analys: Problemet ingen tar ansvar för”

ONSDAG 3 JUNI 2015

7

REGIONEN SATSAR - MEN FRÅNSÄGER SIG ANSVAR

När en tredjedel av Västra Götalands kommuner minskar i invånarantal slår det hårt mot näringslivet och många närbutiker tvingas slå igen. Regionen satsar därför på ett serviceprogram som genom samordning ska stötta landsbygdens mötesplatser. Men de avsåger sig allt ansvar.

VÄSTSVRIGE: En utbredd urbanisering och ett negativt födelsetto har lett till att befolkningen i 17 av Västra Götalands 49 kommuner minskat de senaste tio åren. Vi har talat med kommunstyrelseordföranden i respektive kommun och de har vittnat om svåra ekonomiska beslut, nedskärningar och invånare som lämnar.

REGIONALT serviceprogram för landsbygd och skärgårdsområden i Västra Götaland är ett projekt som drivs av Västra

Götalandsregionen, på uppdrag av regeringen. – Det är en insats som görs då den offentliga och kommersiella servicen blir sämre och sämre i gles- och landsbygd och det är ju inte bra varken för de boende eller näringslivet, säger Jane Boyton, regionutvecklare, Västra Götalandsregionen.

FÖRSTA gången serviceprogrammet genomfördes var mellan 2010 och 2014, nu har regionen startat upp för andra gången med nytt avslut 2018.

– Man ser att orter som fått stöd med det lokala arbetet, att där händer det någonting. Men det tar ju några år innan det ger avtryck i en ökad befolkning, säger Jane Boyton.

Målet med programmet är också att hjälpa mindre samhällen behålla ett centrum, en träffpunkt. När gles- och landsbygden avfolkas

blir det svårare för kommuner att behålla närbutiker och annan lokal service. Enligt Suzanne Zetterberg Jensen, som även hon arbetar som regionutvecklare på Västra Götalandsregionen, är uppdraget från regeringen därför att vara med och stötta utvecklingen av samordnade lösningar på landsbygden.

”Man tror ju ganska mycket, men vad är det egentligen folk vill ha?”

Jane Boyton, Regionutvecklare, Västra Götalandsregionen.

– Det är lika viktigt att det offentliga är med i det här som det kommersiella. Det kan vara att man slår ihop biblioteket med butiken, på det viset skapar man en samlingsplats. Då blir det ju en samverkan mellan det of-

fentliga och det privata, säger Suzanne Zetterberg Jensen.

BÅDE JANE Boyton och Suzanne Zetterberg Jensen är överens om att det är större fokus på att stötta den kommersiella verksamheten i kommunerna, än den offentliga. – Det är där vi har störst möjligheter att vara med och finansiera, säger Jane Boyton.

Jane Boyton och Suzanne Zetterberg Jensen menar att man från regionens sida inte riktigt vet vad kommunerna behöver.

– Man tror ju ganska mycket, men vad är det egentligen folk vill ha? Är det bredband, dagligvaror, eller kommunikation som man behöver för att trivas och bo? Det vet vi ju inte och det beror ju på var man bor och vem man frågar, säger Jane Boyton.

Att regionen skulle ha något ansvar för kommunerna motsäger sig

både Jane Boyton och Suzanne Zetterberg Jensen.

– Nej ett ansvar har vi ju inte, men det är ju kommunernas region så vi jobbar för att alla delar i regionen ska bli bärkraftiga. Vi medverkar vid väldigt många projekt i Dalsland och Skaraborg och ibland i projekt som man kanske inte hade stöttat i Göteborg, säger Jane Boyton.

TROTS ATT DE inte anser att regionen har något ansvar för kommunerna, ser de fördelar i att som region kunna stötta dem i politiska diskussioner.

– En liten kommun kanske inte kan sätta lika stort tryck på att påverka politiska beslut som en hel region kan göra. Tillsammans är man fler, säger Jane Boyton.

Anna Erwander
Hanna Karlsson
Daniel Kämäräinen

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

Notisrubrik här

GÖTEBORG: Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.
Notistext här. Notistext här.

ANALYS: PROBLEMET INGEN TAR ANSVAR FÖR

Att det pågår en befolkningsminskning i många landsbygdskommuner är ett stort problem. Vissa kommuner upplever även att de får dålig hjälp från region och stat med att vända den negativa trenden. Vem är det som har det yttersta ansvaret för att hålla landsbygden vid liv?

Att människor flyttar från landsbygd till stad är ingen nyhet. Det har vi gjort i flera decennier. Dagens flyttströmmar går från mindre orter, via större städer och universitetsstäder till storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö

Men att invånare flyttar på sig påverkar inte bara befolkningsstrukturen, utan även den ekonomiska och sociala utvecklingen för landets kommuner. Enligt lag måste varje kommun upprätthålla en viss service för invånarna. Men hur

ska en ensam kommun kunna göra det när invånare lämnar, skatteintäkter minskar och befolkningen till allt större del består av äldre invånare, vilket innebär ökande kostnader för vård.

VI HAR SÖKT svar på vem som bär ansvaret för kommunernas framtid. Det närmsta svar vi funnit är att det är kommunerna själva som är ansvariga. Vi har intervjuat regionutvecklare på Västra Götalandsregionen som kände en oro över hur kommunerna själva ska kunna planera långsiktigt, när resurserna bara räcker till det kortsiktiga, dagliga arbetet.

På regeringsnivå är det ingen som har velat ta sig tid att svara på våra frågor om hur kommunerna kan hjälpas och vem som bär ansvar. Det kan tolkas på två sätt, antingen som att vi inte är tillräckligt viktiga att

svara till, eller att ämnet inte anses viktigt.

Men det är ändå tydligt att det finns de som anser att det här ämnet är viktigt. Under våren har det rapporterats flitigt i massmedier om problematiken med att allt färre bor på landsbygden. Det är främst SVT som lyft problemet.

FÖRST UT VAR Joakim Lamotte som för Uppdrag granskningens räkning åkte till Grums. Efter det började SVT Nyheter med Ett Sverige-granskningen. Den kulminerade till slut i en debatt där både före detta landsbygdminister Eskil Erlandsson och den nuvarande Sven-Erik Bucht deltog. Men debatten lyckades inte klargöra vem det är som ansvarar för landsbygdens framtid.

Inte heller forskaren Thomas Niedomysl kan peka ut någon som har ansvar för kommuner-

nas avfolkning. Han menar att varje invånare ändå ska få en rimlig möjlighet att leva ett gott liv och då måste kanske staten ansvara för det. Däremot kanske det inte är värt att staten lägger pengar på att stötta en bygd som håller på att avfolkas.

I Norge försöker politikerna locka unga till landsbygden med högre barnbidrag och avskrivning av studielån. Men ungdomarna flyttar inte till landsbygden för det.

Att flyttmönstren går dit där det finns arbete, god service och bra infrastruktur är i sig inte så konstigt. Enligt Thomas Niedomysl vore det orimligt av staten att försöka tvinga någon till att bo någonstans där den inte vill bo.

Anna Erwander
Hanna Karlsson
Daniel Kämäräinen